
Uvodnik

Ta številka Zrna SKI je delno posvečena 50. obletnici smrti prof. Aleša Ušeničnika, slovenskega filozofa, ki je kot prvi Slovenec od doma segel v svetovni, ali vsaj evropski prostor filozofije. (Prof. Janžekovič je zapisal, da je bila ob Ušeničnikovem nastopu slovenska filozofija na podobni stopnji kot slovenska poezija tedaj, ko se je pojavil Valentin Vodnik, sam Ušeničnik pa se je s svojo mislijo povzpел v gornjo tretjino evropskih filozofov.)

Ker je 100. obletnica rojstva Aleša Ušeničnika leta 1968 obšla skoraj neopazno tudi slovenske kristjane, ponatiskujemo kratko razpravo o njegovem delu, ki jo je tedaj napisal prof. Janžekovič. Za uvod dodajamo razmišljanje prof. Justina Stanovnika o njegovi najbolj angažirani Knjigi o življenju (kot nova izdaja je izšla pri Mohorjevi Družbi Celje leta 1929 in pri Ljudski knjigi v Ljubljani leta 1941), ki je po besedah Franceta Dolinarja v metežu dveh svetovnih vojn marsikomu pomagala preživeti. Prof. Stanovnik želi, da bi jo ponatisnili. Pri bralcih Zrna bi radi povzročili skomine po tej knjigi, zato ponatiskujemo iz nje nekaj odlomkov.*

Moč Ušeničnikove preroškosti o prihodnosti Zahoda, ki je že tedaj, kot danes, gradil samo na človeku, naj pokaže povzetek iz razprave Matije Candra Zgodba o telesu, objavljene v SP Dela. Obravnava tri izrazita Zahodna dela iz preteklega desetletja, ki kažejo moralno dno izpraznjenega modernega človeka.

Preostali del Zrna je posvečen sedmemu občnemu zboru društva SKI. Posebno pozornost zaslužijo uvodne besede prof. Justina Stanovnika, ki jih objavljamo pod naslovom Kje smo.

F. Cvelbar

*Opomba: med pripravo te številke Zrna smo izvedeli, da načrtujejo ponatis Knjige o življenju Aleša Ušeničnika pri založbi Jutro v Novi Gorici.

Justin Stanovnik

Kako se oddolžiti velikemu filozofu **ob petdesetletnici smrti Aleša Ušeničnika**

30. marca letos je minilo petdeset let od smrti dr. Aleša Ušeničnika. Glasilo Slovenskih katoliških izobražencev se te obletnice spominja s ponatisom kratke razprave prof. Janeza Janžekoviča Ob 100. obletnici rojstva Aleša Ušeničnika, ki je izšla leta 1968 v Novi poti (str. 281-286) in je bila ponatisnjena v Janžekovičevih izbranih delih.

Za uvod bomo skušali zbrati nekaj osebnih misli o tem, kaj je filozofija in kaj poezija ter o možnosti ali potrebi njunega soobstajanja; predvsem zato, ker se to vprašanje pojavi v zvezi z nekim Ušeničnikovim delom, o katerem bomo povedali nekaj besed predvsem z namenom, da vzpodbudimo njegovo vnovično izdajo.

Vprašanje odnosa med filozofijo in poezijo ni novo, v stoletju, ki je pravkar minilo, pa je zaradi razvoja evropskega duha dobilo urgenten značaj. Zdi se, da sta se oba pristopa zelo zblížala ne samo zunanje, ampak notranje, tako da je poeziji bila priznana spoznavna vloga pri odkrivanju človekovega stanja. V obeh pristopih je osnovno isti logos, le da v filozofiji nastopa v neposredni racionalni fakturi, v poeziji pa posredno preko podob in simbolov.

Zakaj človek hoče, želi, stremi po filozofskem vedenju? Zato, ker je to vedenje preverljivo. Filozofska sentenca

je tudi prevedljiva, ker ni v celoti odvisna od konkretne jezikovne postavitve. Filozofski stavek je mogoče zanalizirati do konca brez ostanka. V človeka vstopa kontrolirano, po elementih, iz katerih je sestavljen. Filozofski stavek tudi nikoli ni sam sebi zadosten, ampak hoče zajeti celoto. V njem je vzgon, ki žene človekovega duha do tistih mej, kjer se nehajo njegova vprašanja. Ali je tako dobljena podoba sveta resnična? Ali nam je v dušo prinesla gotovost? Ali to, kar smo spoznali, velja tudi zunaj nas ter vedno in kjerkoli? Toda, kaj je "resničnost" in kaj "gotovost"? Podoba sveta, ki smo jo spoznali - potem ko jo je izdelal neki mislec ali neki čas - nas predvsem razveseli in osreči, ravno zato in prav v tem, da je podoba celote sveta; zato ker je osnutek vsega, vsega obstoječega in vsega možnega. Ali je ta podoba resnična, to sedaj nikakor ni najpomembnejše. Sedaj je pomembno to, da je pred nami konceptualno zajetje celote, katere

KAKO SE ODDOLŽITI VELIKEMU FILOZOFU

---

sleherni del - to smo videli - je povezan z drugim na način, ki je utemeljen v uvidu ali evidenci. To celoti ravno podeljuje značaj celote. Ali potem to celoto sprejemem, je odvisno od zadnjega uvida, ki pa je vedno tudi dejanje volje. Sedaj je na mestu vprašanje, ali je tako dojeta podoba resnična. Naša podoba je resnična, ker smo jo postavili za resnično. Zakaj smo jo postavili za resnično? To smo storili zato, ker nismo mogli drugače. Za resnično smo jo postavili zato, ker je resnična. A za to dejanje je bil potreben naš pristanek, ki se ne dogodi brez volje. Nadvse pomembno pa je to, da smo sedaj vezani; vezani smo na zadnji možni način. Smo nedolžni, ker nismo mogli drugače, pa tudi nismo nedolžni, ker smo v nekem trenutku sprejeli igro in se odločili.

Pomembno pa je to, da je modroslovski stavek splošen, preverljiv in prevedljiv, pristanek nanj je mogoče izsiliti. V zvezi z njim je smiselno rabiti besedo dokaz.

Verz kot prvina pesmi pa je ves v sebi, s svojo konkretno formo in vsebino. V človeka ne vstopa kontrolirano in po delih, ampak v celoti in naenkrat. Njegov neposreden vstop doseže dognana uporaba besed in slutnja, ki je njihova spremljevalka, da bo v njem našla zadostitev katera od osnovnih človeških aspiracij. Med neštetimi oblikami lepote, s katerimi verz vstopa v nas, je vedno izbrana tista, ki se prilega intrigi osnovnega sporočila. S poezijo smo takoj in neposredno, še preden damo svoj pristanek, sredi temeljnih človeških reči. Ne samo visokih in tragiških ter usodnih,

ampak tudi vsakdanjih, trivialnih in igrivih. A vedno resničnih, nikoli neresničnih. Če bi iskali, katero je pravo nasprotje poezije, bi se odločili za zlaganost, narejenost, za ideologijo. Tudi ni slabe poezije. Slaba poezija preprosto ni poezija.

Zakaj je to tako, nam razloži beseda, ki jo najpogosteje povezujemo s poezijo: estetika. Za to grško besedo, za katero bi danes vsakdo rekel, da ima nekaj opraviti z lepoto, stoji v resnici glagol, ki pomeni opaziti. Estetsko izvorno ni to, kar je lepo, ampak to, kar je zapaženo ali zagledano. Kako je treba to razumeti? Zgodi se, da gremo stokrat mimo nekega drevesa, mimo neke hiše ali nekega okna, čez neki most, a ne opazimo ničesar in nas nič ne ustavi. Potem pa naenkrat, ne da bi mogli navesti ugotovljiv vzrok, nenadoma opazimo ali zagledamo, da ima kateri od teh predmetov na sebi nekaj, kar ima pomen, kar nekaj pomeni: da je drevo ranjeno od strele, da most povezuje, kar je sicer ločeno - razdeljeno mesto. Vidimo tudi, da to, v čemer smo našli pomen, ne ostaja na predmetu, ampak preide na človeka; pravzaprav lahko govorimo o pomenu šele takrat, ko človek opazi, da to, kar je zagledal, govori o njem. Estetika je torej povezana s tem, kar je opaženo ali zagledano na stvareh, na človeku, na svetu sploh. Pesniki so ljudje, ki jim je dan ta dar, da opazijo ali zagledajo prvine sveta, ki jih drugi - nepesniki - ne opazijo. To, kar pesniki opazijo, mora biti, četudi je na videz trivialno, na nekem mestu na razponu človekove človeškosti, pomembno. Veliki pesniki pa so veliki

KAKO SE ODDOLŽITI VELIKEMU FILOZOFU

---

zato, ker so na svetu, na človeku ali na razmerju med njima opazili reči, nad katerimi strmimo še danes. Opazili niso karkoli, ampak stvari, s katerimi so nam lahko povedali, kaj je človek. Povedali so nam to tako prepričljivo in neustavljivo, da smo njihove podobe sprejeli in jih naredili za podobe, preko katerih razumemo sami sebe. Grki so mislili, da je ta najditeljski ali inventivni dar tako velik, da ni mogel nastati iz človekovih teluričnih sil, ampak je delo boga, ki je vstopil v pesnika in se ga polastil.

Ušeničnik je bil, kar poudarjajo vsi, ki so kdaj o njem pisali, človek, ki se je odločil, da bo služil. Samo po sebi bi lahko bilo tudi drugače. Bil je obdarjen, imel je najvišjo izobrazbo, ki mu jo je mogel dati njegov čas, lahko bi se bil odločil, da se v svetu duha uveljavi kot izviren mislec. Res ga je v služenje usmerjal okvir ustanove, v katero je vstopil. Bil je duhovnik katoliške Cerkve - a tudi tu bi lahko šel odločneje za svojo mislijo. Toda Ušeničnik je bil eden od tistih premnogih duhovnikov, ki so na različnih položajih v Cerkvi videli duhovne, kulturne in politične potrebe ljudstva, ki je hotelo postati narod. To je bil del filozofije, ki so jo prinesli iz kmečkega sveta, od koder so zvečine prihajali: tam se je predvsem vedelo, kaj je nujno - nujno, da kmetija obstane in raste. Slediti osebnim ciljem, uresničiti samega sebe, to je bilo razkošje, ki mu je v tej filozofiji bilo odkazano absolutno podrejeno mesto.

Ušeničnik je bil predvsem filozof v akademskem pomenu te besede. Filozofija je bila predmet, ki ga je predaval

na Teološki fakulteti. Filozofija je bila njegova stroka in prvo opravilo. Vsi ocenjevalci njegovega dela govorijo o njegovi superiorni kompetentnosti. Tudi večina njegovega opusa spada v to področje. A tudi tu je bil predvsem učitelj. Jasnost, dognanost, kompletnost, evropskost - vse to je bilo tu zaradi uresničenja tega cilja: biti dober učitelj.

Toda Ušeničnik ni bil samo akademski učitelj. Tudi ni učil samo čiste filozofije, ampak je učil ljudi, predvsem mlade, kako je mogoče *p r a v* in *d o b r o* živeti. Prav in dobro živeti je po njegovem prepričanju mogoče samo v kulturi, ki jo obvladujejo krščanske norme.

Zato ni pisal samo učbenikov za akademsko mladino, ampak je pisal za mladino sploh knjige, ki so iz različnih vidikov obravnavale eno samo snov: kaj se pravi v sodobnem času prav in dobro živeti ter kaj to življenje podpira in kaj ga skuša zadušiti. Naravno nagnenje in skrb za narod in Cerkev sta ga naredili za prodornega analitika časa. Boljšega učitelja slovenska katoliška mladina ni imela.

Ne samo mladina. Leta 1916 je Aleš Ušeničnik izdal knjigo, ki ji je dal naslov *Knjiga o življenju*. To je knjiga za vse. Eno leto pred Cankarjevimi *Podobami iz sanj*, kjer je pisatelj iz groze vojne in gospodovanja smrti zagledal rešitev v krščanskem Bogu, je Ušeničnik napisal učbenik - hote rabim to besedo - za reševanje "prastarih vprašanj: kaj je življenje? čemu živimo? ali je vredno, da živimo? ali je življenje vredno življenja?" Obe knjigi sta nastali iz iste izkušnje: iz

---

KAKO SE ODDOLŽITI VELIKEMU FILOZOFU

---

neslutene skrajnosti, skozi katero so morali iti ljudje in v kateri so odpadla vsa vprašanja, razen zadnjih. Tu imamo opraviti z bistvenim človekom: Obe knjigi sta odgovor na vprašanje zla in smrti: v *Podobah iz sanj* je odgovor umetnika, v *Knjigi o življenju* odgovor katoliškega duhovnika in misleca. Obe knjigi bi bilo treba obravnavati skupaj. Za drugo svetovno vojno takega para nimamo. Čudno!

Knjiga o življenju ni filozofska knjiga v ožjem pomenu. V njej ne manjka filozofskih tem in filozofskih imen, a pisatelj se ni trudil, da bi iz njih sestavil sistematično shemo ali sklenjeni razvojni niz. Po potrebi jih kliče iz galerije svojega spomina: takrat, ko potrebuje ali njihova stališča ali njihove konkretne besede, da z njihovo pomočjo podpre ali utemelji svoje rešitve. Tako prihajajo pred nas Platon, Aristotel, Ciceron, Seneca, Akvinski, Descartes, Pascal, Kant, Nietzsche, Comte, Schopenhauer, Maritain. Še več pa jih je iz evropske in slovenske literature. V teh imenih, v besedah o dvomu, sreči, strahu, slutnjah, obupu, veri, smrti, ki jih ta imena pomenijo, je pravzaprav moč te knjige. Tu so med drugimi Sofoklej, Horac, Dante, Goethe, Heine, Tolstoj, Dostojevski, Wilde, Prešeren, Levstik, Medved, Župančič, Gregorčič. Ni čudno, če pravijo ljudje iz

odhajajoče generacije, da so se v mladih letih iz te knjige učili osnov evropske filozofske in umetnostne kulture. Modernih imen v njej seveda ne boste našli. Kmalu bo sto let, odkar je knjiga prvič izšla.

Na drugi strani je to knjiga iz časa, ko so se vprašanja postavljala in reševala v prostoru, ki je dovoljeval normalne perspektive. Predvsem pa je še bila v ljudeh živa zavest celote: pojem civilizacije je bil živ in samoumeven. V našem neevklidskem času je vse drugače. Zato je zanimivo videti, katere stvari so bile tedaj postavljene kot problem. Kaj so ljudje registrirali kot vprašanje. Kako se je glasila poglavitna enigma. Izkazalo se bo, da bo iz knjige stopil večni človek in se postavil pred bralca. In bralec se bo v njem prepoznal.

Naj za konec navedem misel, s katero je filozof Janez Janžekovič leta 1968 sklenil svoj spominski članek Ob 100. obletnici rojstva Aleša Ušeničnika: "Mnogo zlatih zrn je v treh Ušeničnikovih knjigah o načelih, zlasti pa ne smemo pozabiti na njegovo čudovito, v pesniškem zanosu napisano *Knjigo o življenju*, ki bi jo bilo vredno ponatisniti in dati v roke današnji zbegani mladini."

Upajmo, da se bo katera od slovenskih katoliških založb ovedla in uresničila Janžekovičevo in našo željo.

Janez Janžekovič

OB 100. OBLETNICI ROJSTVA ALEŠA UŠENIČNIKA

Aleš Ušeničnik (1868-1952) spada med naše največje može. Bolj ko se oddaljujemo od njega, večji postaja, bolj se dviga nad svoje sodobnike. Njegovo delo je tolikšno in takšno, da bi častno izpolnilo dve, tri človeška življenja. Svojo dejavnost je sam označil takole: »Skoraj vse, kar sem pisal, sem pisal sicer iz znanosti in z znanstveno vestnostjo, vendarle ne iz znanstvene ambicije, temveč zato, da bi slovenska inteligenca bolj in bolj doumela resničnost in lepoto svojega krščanskega svetovnega nazora in bi ga bila vesela. Malo sem pisal iz čiste teologije, malo več iz čiste filozofije, največ pa sem obravnaval verska, нравna in vobče kulturna vprašanja pod filozofskim vidikom (Izbrani spisi, I, 5).« Ušeničnik je bil kerub, ki je z ognjenim mečem ljubosumno stražil vrt krščanskih verskih in нравnih resnic. Mi si bomo bežno ogledali njegovo delo na leposlovnem in modroslovnem področju.

Začnimo s tem, s čimer je začel Ušeničnik, z leposlovjem. Kot srednješolec je sodeloval v alojzijeviških »Domačih vajah«. Po sodbi Tineta Debeljaka je bil njihov »glavni pesnik in morda edini lirik« (Aleš Ušeničnik in slovstvo. Čas 1927-28). Kot osmošolec

je z mladostnim ognjem branil Gregorčiča pred Mahničem: »Ti ljuba filozofija, ali si res tako moderna, da povsod iščeš fraz, ali si res že tako materialna kakor farizeji, da vidiš samo črko? Toda, sevé: filozof pa pesnik, kakor kragulj pa golobica! Kragulj na golobico, ker je golobica tako nedolžna in mehka, tako slabotna, filozof, oborožen z ostrim kljunom domnevne logike, z železnimi kremplji visokih fraz navalja na pesnika, ki mu je srce edino zavetje (navaja Debeljak, Čas, 310)!« V tisti dobi je bil tudi Ušeničnik sam golobica in sodelavec Ljubljanskega zvona.

Po maturi leta 1888 je vstopil v Germanik. Tudi v Rimu je ostal še nekaj časa golobica, iz rimske dobe so Sonetje I-XXII in Rimske elegije, vendar ga je tamkajšnja vzgoja začela preobraziti v moža načel, v nazorskega varuha, pesnik se je preobrazil v slovstvenega ocenjevalca, golobico, ki je bila v njem, je spodrinil kragulj. Pa samo spodrinil, ne ubil. Iz njegove dijaške, pesniške dobe mu je ostal zanesljiv čut za lepoto. V Ušeničniku-ocenjevalcu je vedno nekaj Ušeničnika-pesnika. Tudi dela, ki jih iz nazorskih razlogov odklanja, ga omamljajo s svojim pesniškim čarom. Tako pravi v svoji oceni Župančičeve Čaše opojnosti:

»Župančič je pesnik. Zašel je sicer v secesijo, zabredel v moderne struje, a spoznati je v njem še vedno bogonadarjenega pesnika. Njegove rože so bolne, a vidi se jim, da bi bile v drugi zemlji, v drugem zraku morda prelepe 'mokra cvetoče rož'ce' poezije.« Potem navede celo pesem »Brezplodne ure« in pravi: »Kaj je tu 'posebnega'? Ne vem. In vendar! Jaz zase čutim, jaz moram reči: to je poezija! Z dvema vrsticama: 'A jaz ... O, če bi vedela, ti majka moja ...' zbuji v duši dolgo turobno pesem o mladosti izgubljeni, o izgubljeni veri in o miru izgubljenem ...« Pesem ga tako prevzame, da začne v oceni sam pesniti: »O mladosti izgubljeni, o izgubljeni veri in o miru izgubljenem ...«, ali niso to stih? A takoj se strezni in sklene kot strog ocenjevalec: »Župančič je pesnik, a zašel je na steze brez cilja in zabredel že tu in tam v kalužo (IS VI, 253-4).«

O Ivanu Cankarju je ob izdaji svojih Izbranih spisov dal tole dokončno sodbo: »Torej: občudujem Cankarja kot mojstra jezika, ki je pisal tako čudovit jezik; kot umetnika oblikovalca, ki je znal vsako snov tako umetniško obdelati; kot človeka, ki je tako ljubil svojo mater, našo zemljo in slovenski rod; tudi še kot satirika, kadar je bičal resnične napake slovenskega naroda; toda odbija me Cankar-bohem, zanikovalec vsega poštenega na svetu pri ljudeh, ki niso bohemi in vagabundi, vse resnične ljubezni do naroda, vse pobožnosti brez hlimbe, skratka, vsega lepega, dobrega in resničnega (252).«

Ušeničnik, ki ga slovstvena zgodovina omenja kot umetnika in kot kritika, v svoji

zreli dobi ni hotel veljati niti za umetnika niti za ocenjevalca umetnosti, marveč predvsem za branilca vere in nravnosti na Slovenskem: »Jaz nisem ne umetnik, ne umetniški kritik, temveč – 'nos turba sumus', jaz sem izmed tistih, ki ne cenijo umetnin zgolj formalno, dasi je umetnik res umetnik predvsem kot oblikovalec, cenijo jih marveč po celotnem vtisu, ki ga nanje dela kaka umetnina. V umetnosti je pa seveda tudi snov, zato dela tisti vtis oblikovana snov, tisti 'kaj', ki ga je in kakor ga je umetniško izoblikoval umetnik. Tu torej tudi ni zgolj 'snovno' presojanje, ampak prav presojanje celotne umetnine (252).«

Svoje stališče do umetnosti si je Ušeničnik izoblikoval v mnogih razpravah. Posebno temeljito se je ukvarjal z vprašanjem, kakšen je odnos med umetnostjo in nravnostjo. S tem vprašanjem se je naravnost boril in je bil v poteku svojega razvoja prisiljen izpreminjati svoj nazor. V času Izbranih spisov se je dokopal do tegale spoznanja: »K tem razpravam o umetnosti, kolikor se v njih obravnava vprašanje o 'nenravni' umetnosti, moram sedaj pripomniti troje: 1. Z nravnega stališča, sodim, jim ni mogoče oporekati. Umetnost je za človeka. Etične vrednote so pa nad estetičnimi. Kjer bi šlo torej za to, da bi bilo treba žrtvovati ali etično vrednost ali estetski užitek, bi se moral človek brez obotavljanja odpovedati tistemu estetskemu užitku ... 2. Drugo vprašanje je, ali je takšna 'nenravna' umetnina sploh še umetnina. Mislim, da upravičeno odgovorimo: Umetnina, kakršna bi morala

biti, ni; čista, popolna umetnina ni ... 3. Tretje vprašanje: Ali je ta sodba o čisti in popolni umetnini zgolj estetska ali je 'mešana' iz estetske in etične sodbe? To vprašanje je težje in si ne upam več tako odločno odgovoriti kakor doslej. Moj glavni dokaz, da tudi po estetskih načelih takšna umetnina ni umetnina, je bil ta, da prava umetnina mora v duši vzbujati harmonijo. A umetnina, ki ji je predmet nenraven, vzbuja disharmonijo. Torej taka umetnina ne more biti prava. Ta dokaz se mi je končno omajal. Vprašanje je prav to, ali je tista disharmonija res estetskega značaja, in o tem sedaj nisem več gotov ... Zdi se namreč, da pažnja na predmet, ali je nraven ali nenraven, res ni več naloga umetnika kot *umetnika*, temveč le umetnika kot *človeka!*« V potrdilo tega mnenja navaja sv. Tomaža, ki ugotavlja, da se more umetnik kot umetnik pregrešiti samo proti zakonom lepote, proti npravnim zakonom pa ne kot umetnik, marveč kot človek: unde ex primo peccato culpatur artifex in quantum artifex, sed ex secundo culpatur homo in quantum homo (IS II, 296-7). Škoda, da Ušeničnik ni postal prej pozoren na to mesto v Tomažu.

Sploh je na starost golobica, ki je ostala v Ušeničniku – ta golobica ni bila samo poezija, marveč od vseh priznana Aleševa obče človeška dobrota – tako ublažila kragulja, da je po Avguštinovem zgledu objavil take »retractationes«: »Pred več kot 40 leti (1898) sem pisal o tedanji novi struji v literaturi, in za zgled nje nekrščanskega mišljenja in čustvovanja navedel tudi velikonočni sonet Aleksija Nikolajeva iz tedanje

'Mladosti', kjer dekle na veliki petek poljubi Križanemu rane, a pesnik ta poljub 'gorak' in še 'sladak' ukrade in 'odhiti – Juda II. – 'v mrak'. To pesem sem pod črto obsodil in ker sem prav tedaj čital neko kritiko o D'Annunziu, kjer kritik imenuje D'Annunzia 'figlio di volutta', sem prevzel ta izraz in ga pridel tudi Aleksiju Nikolajevu. Anonimni pesnik – bil je Oton Župančič – me je hotel za to tožiti, a prijatelji so mu dejali, da nikar, češ takšna tožba psevdonimnega pesnika bi bila vendarle čudna. Dve leti pozneje (1900) sem sam priznal, da je bil izraz trd, morda 'res pretrd'. Danes mi je žal, da sem sploh rabil tisti izraz in sem to tudi že pesniku samemu odkrito povedal. Kritika bodi, če treba, ostra, brezobzirna, a so neke meje, ki jih ne sme prestopiti. Te meje so, ko se začne sodba o osebi sami. Tu je treba besede dobro pretehtati in premisliti, ali so pravične in dopustne ali ne, kar kajpada ni vedno lahko. Sicer me je pa prav v tem primeru že zadela 'nemesis'. Ta dogodek je namreč že prešel v slovstveno zgodovino (Slodnjak), in bodoči 'učenec' bo sodil o meni, da sem moral biti pravi 'inkvizitor' (IS I, 6).« Tine Debeljak je pa že davno pred temi »retractationes« zapisal o Ušeničniku-ocenjevalcu: »Dejstva so šla preko njega in on jih je z molkom priznal.« A kljub temu je sklenil svojo razpravo s priznanjem: »Aleš Ušeničnik je najmočnejši slovenski kritik« (Čas, 340).

Ušeničnik omenja Slodnjakovo slovstveno zgodovino. V Zgodovini slovenskega slovstva, ki jo izdaja Matica,

pa zavzema še mnogo večje mesto. Toda poroga usode je v tem, da je prav tisto, zaradi česar so najbolj napadali Ušeničnika, da je namreč presojal umetnost s stališča določenega svetovnega nazora, postalo danes v očeh mnogih nenadoma sodobno in edino pravilno. Danes močna struja pri nas meni, »da lahko opisuje objektivno življenjsko resnico predvsem tisti (umetnik), ki skuša obvladati to resnico s pomočjo marksističnega nazora« (Slovenska književnost 1945 - 1965 II, Ljubljana SM 1967, str. 288). Da je treba presojati umetnino tudi, ali celo predvsem, s stališča svetovnega nazora, to za mnoge danes ni več sporno. Sporno pa je, in bo vedno, s stališča katerega nazora. Ušeničniku bi bilo to priznanje v veliko zadoščenje. Zabavalo bi ga, kako nekateri kritiki prilagajajo svoje jadro novemu vetru.

Golobici, ki je bila v Ušeničniku, se imamo zahvaliti tudi za to, da je s tako ljubeznijo gojil slovenski jezik. Slovníčarji so v poteku dolge dobe njegovega javnega delovanja mnogo spreminjali svoja navodila in predpise. Sedaj so preganjali te izraze, sedaj druge. Ušeničnik je vse to zasledoval in do konca pomlajal svoj jezik. Posebno se je trudil za jasno izražanje: »Pisal sem kar moči preprosto in umljivo. Spoštovanje nemški znanosti, a ne zaradi nje temnega umničenja in nje umetničenja z izrazi! Če naj filozofija služi resnici, govôri tako, da jo bodo vsaj nje učenci umeli (Uvod v filozofijo I, Ljubljana 1921, str. V)!« Ušeničnik je glavni stvaritelj slovenske

znanstvene proze in modroslovskega izrazja. Pri njem smo se učili pisati vsi privrženci in nasprotniki njegovih nazorov.

* * *

Aleš Ušeničnik je bil po poklicu modroslovec. Modroslovja pa ni gojil samo, ker je bila to pač njegova poklicna dolžnost. Modroslovje mu je bilo hkrati, če smemo tako reči, njegov konjiček. Vendar nikoli ni poskušal izdelati svojega sestava. Po vzgoji, ki jo je užival v Rimu, je imel za svojo dolžnost, naj dosledno izvede naročilo Leona XIII. in pri nas uvede tomizem. S tem, da se ni odločil za strogi tomizem, marveč za širokosrčnejši neotomizem belgijske šole, ki jo je ustanovil poznejši kardinal Mercier, je obvaroval slovenske katoličane pred prepiri, kaj je pristna Tomaževa misel, prepiri, ki so povzročili mnogo škode drugod po katoliškem svetu. »Ne nazaj,« tako piše, »temveč naprej! Kljub globokemu spoštovanju, ki ga imamo do sv. Tomaža in njegove filozofije, si namreč ne tajimo in po pravici in resnici tudi ne moremo tajiti, da ni možna kaka preprosta repristinacija celotne Tomaževe filozofije, da bi npr. Tomaževo filozofijo kar kratkomalo povzeli in prevzeli z vsem, kar je z njo v zvezi in z le-tem. Najprej bi bilo to docela neznanstveno ravnanje. Filozofija se ne da mehanično prevzeti. Filozofijo si je treba marveč miselno osvojiti. A zopet si jo je mogoče zares miselno osvojiti samo tedaj, če uvidimo nje resničnost. Zakaj pri filozofiji ne gre za verovanje, temveč za vedenje. Če se

pa miselno vglobimo v Tomaževo filozofijo, se nam pokaže troje: prvič, da ne moremo vsega sprejeti; drugič, da nam to, kar moremo sprejeti, ne zadostuje povsem; in tretjič, da moramo postaviti vse v novo osredje« (IS III, 77). Danes mora tomist »skrbno zasledovati pridobitve pozitivnih znanosti, zlasti naravoslovja, biologije in empirične psihologije. Ne le da mnogih problemov kozmogije in psihologije brez tega znanja ni mogoče sodobno obravnavati, podajajo te znanosti več in več odkritij, ki čudovito osvetljujejo osrednje ideje Tomaževe filozofije« (80-81).

Ušeničnik se je zelo oddaljil od navadnega, učbeniškega podajanja tomizma. Tako je recimo Tomaževe dokaze za božje bivanje, Tomaževe petere »poti«, povsem predelal, osnovne misli drugače razvrstil in jim pridružil še druge, sodobne poti k Bogu. Zlasti oseben je bil na področju dušeslovja. S čudovito zanesljivim čutom je pred petdesetimi leti znal izbrati in uporabiti med nepreglednim slovstvom na področju biologije in psihologije učenjake, ki so šele pozneje, ko so drugi zdrknili v pozabo, zablesteli kot svetovna imena.

Najgloblji in najizvirnejši pa je bil v spoznavoslovju. To mu je bil očitno sploh najljubši modroslovski predmet. Ušeničnik, ki se je toliko trudil za jasne in, če mogoče, dokončne rešitve modroslovskih vprašanj, se je dobro zavedal, da je vse človekovo znanstveno prizadevanje, naposled odvisno od rešitve najosnovnejšega vprašanja: do kakšne stopnje gotovosti se sploh more dokopati

naše spoznanje. Zato je temu predmetu posvetil posebno pozornost. V predgovoru k svojemu Uvodu v filozofijo piše: »Že pri mojih akademičnih filozofičnih študijah me je vprašanje o izvestnosti našega spoznanja najbolj zanimalo (leta 1892 je izšla takšna moja razprava v prilogi 'Rimskega katolika'), tem bolj me je zanimalo pozneje, ko sem videl, da je to sploh osrednji problem naše dobe. Zato sem prebil marsikatero uro razglabljujoč to vprašanje in iščoč jasnosti ter znanstvene izvestnosti (str. V).«

Ušeničnikovo ime bo v zgodovini spoznavoslovja, če bo pravična, moralo biti povezano s pojmom »reflexio completa«, popolna povratnost duha. Kaj je to, popolna povratnost duha? Dvomljivci, ki zanikajo, da bi mogel človeški razum spoznati katerokoli resnico brezpogojno, radi takole utemeljujejo svoj dvom: Če hočem ugotoviti, ali je neka trditev, recimo ji trditev številka ena, zanesljivo resnična, jo moram presoditi, to je, postaviti drugo trditev in reči: Trditev številka ena je brezpogojno resnična. To drugo trditev pa je treba seveda tudi preveriti. Preveril jo bom s tretjo trditvijo, tretjo bom presodil s četrto itd., brez konca. Človek torej ne more dokončno preveriti nobenega svojega prepričanja, zato nujno obtiči v dvomu.

Da, pravi Ušeničnik, dvomljivci bi imeli prav, če bi bilo umsko spovračanje ali refleksija nepopolno, to je, če bi bil razum prisiljen vedno z novo, drugo sodbo spovračati se na prvo. A ni tako. Razum je zmožen tudi popolne povratnosti (reflexio completa), razum je

»sebeviden«. Ko vidi, recimo, da je dve in tri pet, ne vidi samo tega, marveč se *hkrati* zaveda, da pravilno vidi. Eno spoznanje, en sam duševni dej zadošča, da vidim, da je dve in tri pet in da je zares pet; da vidim neko resnico in da se zavedam, da je moje spoznanje dokončno in brezpogojno pravilno.

Res je, da je že sv. Tomaž opozoril na popolno povratnost duha (gl. zlasti znamenito mesto v *De veritate* q I a 9, ki ga navajajo domala vsi sholastiki), toda njemu in drugim sholastikom je bila to samo ena misel med mnogimi drugimi. Ušeničnik jo je pa izluščil iz filozofije Tomaža Akvinskega, jo poglobil in postavil za temelj spoznavoslovju. Med Tomaževo in Ušeničnikovo popolno refleksijo je podoben odnos kakor med Avguštinom »Si fallor, sum« in med Descartesovim »Cogito, ergo sum«.

Da je popolna povratnost duha temeljni kamen vsega spoznavoslovja, to je, kakor je sam prepričan, izvirno Ušeničnikovo odkritje: »To trditev sem postavil in obrazložil že leta 1921 v 'Uvodu v filozofijo' (I 72-96). Pozneje sem našel to misel vsaj bistveno, če se ne motim, tudi pri nekaterih drugih filozofih, kakor so Schaaf, Boyer, Zamboni in drugi« (IS III 139, op.). To prednost slovenskega

misleca bi bilo treba pred mednarodno javnostjo uveljaviti.

Ušeničnik se je mnogo ukvarjal tudi z družbenimi vprašanji in je ob Kreku in Gosarju tretji veliki slovenski katoliški sociolog. Leta 1910 je izdal svoje glavno delo s tega področja z naslovom *Sociologija*, ki obsega nad osemsto strani, pozneje pa še celo vrsto manjših knjig. Odločil se je za solidarizem. Temu izrazu se je sicer pozneje odpovedal: »Besede same danes ne bi več rabil, ker so jo nasprotniki prepojili s toliko mrzkostjo, da mora vsakega delavca a priori odbiti. To je bila slaba usluga, ki so jo nekateri med nami storili dobri stvari« (Straža v viharju 1937, str. 67). Besedi se je odpovedal, zamisel samo je pa branil do konca ter ostro zavračal socializem in komunizem.

Mnogo zlatih zrn je v treh Ušeničnikovih knjigah o načelih, zlasti pa ne smemo pozabiti na njegovo čudovito, v pesniškem zanosu napisano *Knjigo o življenju*, ki bi jo bilo vredno ponatisniti in dati v roke današnji zbegani mladini.

(Nova pot 1968, str. 281-86.)

Ponatis iz: Janez Janžekovič, *Izbrani spisi*, Mohorjeva družba Celje, 1954.

**Odlomki iz *Knjige o življenju* Aleša Ušeničnika,
izdane pri Družbi sv. Mohorja v Celju leta 1929**

Str. 80-83.

»Življenje,« pravi Francoz Olle-Laprune, »ni vse v tem, kar vidimo.« Človeško življenje je treba gledati »z verskega vidika«. »Tu moramo iskati in najti zadnji odgovor na vprašanje življenja!«^{2 2}

To je tista misel, ki je bila fiziku Davyju »zvezda večernica« s tolažilno zavestjo, da mu bo kmalu vzšla kot »zvezda jutrnjica«, in ta zavest mu je sijala v dušo, ko so mu legale na življenje smrtne teme. Ta misel je spremljala mukotrpno človeštvo od početka in nobena blodnja mu je ni mogla za vedno zamoriti. Lepo je izrazil to misel človeštva že Cicerom. »Če ne bi imel duha neke slutnje, nekega predobčutja, da s tem življenjem ni vsega konec, če ne bi segale misli duha preko mej sedanjega življenja, bi se človek gotovo toliko ne trudil, toliko ne mučil, ne bi toliko bdel in skrbel, ne bi časi žrtvoval celo življenje.«

Vera je bila življenje že človeštvu pred Kristusom. Kajpada borna vera. Nekaj нравnih spoznav, morda tudi nekaj drobcev iz prvotnega razodetja, seveda pomešanih med mnogoterimi zmotami, a še toliko životvornih, da je človeštvo ob njih borno živelo. Ista borna vera je še sedaj borno življenje bornemu človeštvu zunaj krščanstva.

Kristus je prinesel človeštvu polnost vere, zato pa tudi polnost življenja. Človeštvo se je zopet živo zavedelo svojega božjega izvora in božjega cilja in človeška nemoč je sprejela vase božjo moč. Ta zavest in moč ni prestvarila le src, ampak »je prenovila tudi zemlji obličje«. Vse dalje in globlje je segala blagovest življenja in kamor je segla, je ustanovila blaženo kraljestvo resnice in pravice.

A tu se je zgodilo nekaj usodnega. Moderno človeštvo je Kristusa zavrglo. Naša doba je doba velike apostazije. Ko je pa v oholem prevzetju duha zavrglo njega, ki je Luč, Resnica in Življenje, je bilo kakor strašna kazen, da se tudi pri avtoriteti človeškega uma ni več ustavilo. Tako so se moderni znanosti izmehnile še tiste naravne spoznave, ki jih celo poganstvo ni bilo nikdar popolnoma izgubilo. Tu je razlaga za tisti blodni razvoj moderne znanosti, da je izgubila ne le Boga, ampak tudi pot k Bogu. Zato se potaplja moderno človeštvo v agnosticizem, skepticizem, umski nihilizem.

Če je pa izgubilo človeštvo najvišja načela življenja, kaj čuda, da tudi v etiki

ODLOMKI IZ KNJIGE O ŽIVLJENJU

---

in pravo, v politiki in sociologiji nima več nobenih trdnih načel, nobenih trdnih tal! S prvimi resnicami stoji in pade vse drugo. Če ni Boga, je npravnost le fraza; če ni svobodne volje, so pravice in dolžnosti le izmišljenine; če ni posmrtnosti, je pravo le sila. Zato vidimo, kako v točasni družbi dviga glavo »človek-bestija«. Nietzschejev »Übermensch«; človek, ki je sam sebi bog, ki mu je vse drugo le sredstvo, ki tepta dolžnosti in kreposti, pravico in resnico, kakor se mu ljubi in kadar se mu ljubi. In ta »nadčlovek«, ki stoji, kakor je dejal blazni filozof Nietzsche, »onkraj dobrega in slabega«, ni več samcat blaznež, ne, njegovo filozofijo vzprejemajo že cele politične stranke, državniki in države. Moderna politika ne spoštuje več nobene avtoritete, ne pozna nobene morale. Dober ji je vsak pomoček, če nima pravice, pa kruta sila. Odtod brezsrčni boj med ljudmi in državami, ki ga z grozo doživljamo.

Strašan prizor! Boga so odstavljali in postavljali na njegovo mesto človeka in »čisto človečnost«. A zdaj prav tisti izrabljajo vsa sredstva kulturnega napredka, da človeka in človečnost ubijajo!

Odtod pa tudi vsa velika beda naše dobe! V duši je ostalo večno hrepenenje človeškega srca po sreči, a vsemu hrepenenju nasproti reži nihilizem.

Ko so moderni zavrgli Kristusa, so si od napredka pozitivnih znanosti obetali novega, srečnejšega življenja. Znanost in znanostjo vnanja kultura je res napredovala, kakor še nikoli poprej. Naša

doba je doba pozitivnih znanosti in tehnične kulture. Če bi mogla znanost in kultura v modernem smislu zadovoljiti duha in srce, bi moralo biti človeštvo ob tem napredku srečnejše ko nikdar.

Toda je li človeštvo zares srečnejše kot je bilo? Srečnejše? Še nikdar morda ni bilo manj srečno!

»Človeštvo,« pravi jud Max Nordau v knjigi o konvencionalnih lažeh naše dobe, »človeštvo, ki kakor Faust išče spoznanja in sreče, ni bilo morda še nikdar bolj oddaljeno od hipa, ki bi mu zaklicalo: oj postoj, tako si lep! Omika in olika se širita in si osvajata divja ozemlja. Kjer je še včeraj ležala tema, plamene danes solnca. Vsak dan čakamo novo iznajdbo, ki naj dela bivališče na zemlji prijetnejše, ki olajšuje težave bitja in žitja, ki daje človeškemu življenju več ugodja in užitka. A človeštvo je bolj nezadovoljno, bolj nemirno, bolj trudno ko kdaj. Ves kulturni svet je kakor velikanska bolnica; tesnobno ječanje napolnjuje vzduh in po ležiščih se previja vse mogoče trpljenje. Pojdi iz dežele v deželo in vpij: ali je tukaj sreča doma? ali sta tukaj zadovoljnost in mir? povsod, povsod dobiš odgovor: romaj dalje, pri nas jih ni! Le poslušaj: izza mej nosi veter divje ječanje tudi tam zadaj so le razdori in upori, boji in nasilja.«²⁴

»Da se dela in veliko dela,« pritrjuje Eucken, »o tem ni mogoče dvomiti. Delo nam bolj in bolj odpira in osvaja svet, razvija sile, bogati življenje in nas vodi v

zmagovitem pohodu od triumfa do triumfa. A česar smo pričakovali, tega nismo našli. Čim bolj zavzema delo vse naše moči in misli; tem bolj nas tlači zavest, da pa notranji človek ni napredoval in da njegovo vroče hrepenenje po sreči ni utešeno ...Vse se osredotočuje v vprašanju, ali ima naše bitje sploh še kak zmisel in kako vrednost, ali ni marveč že tako globoko razdvojeno, da je zaman upati še resnice in miru. Zato ni čuda, da se vedno bolj širi mračan pesimizem.«²⁵

»Čakamo in čakamo,« toži Francois Coppee, »da se uresničijo ideali bodočnosti, a tačas se bolj in bolj množe samomori in obupni klici odmevajo od vseh strani. Še nikdar ni bila pri mislečih ljudeh apatija do življenja večja, kot je dandanašnji.«²⁶

5. Ali vera, ali propast!

Iz silne duševne bede modernega človeštva kličejo že boljši duhovi: ali vera, ali propast!

Ali nihilizem, ali krščanstvo! Druge alternative ni več. Če moderno človeštvo noče propasti, se bo moralo vrniti h Kristusu.

Moderno človeštvo še živi, a živi ob tem, kar mu je dala krščanska vzgoja, kar mu dajejo še krščanski spomini. »Mi vsi,« pravi Anglež Mallock, »živimo še pod vplivom krščanskih idej. Tajni kulturni vplivi krščanstva delujejo še v vsem našem čuvstvanju, v našem mišljenju in življenju, v naših institucijah. Vpliv krščanstva daje vsemu barvo, vse osvetljuje. Ateizem še ni pokazal, kaj bo

življenje brez vere. V sodobnem (Kristusu odtujenem) svetu ni več (krščanskih) нравnih načel in sil, a nagib, impulz, dan od njih, še živi.«²⁷ »Naturalizem med nami,« pravi drug Anglež Balfour, »ima res še marsikaj idealnega, a ti ideali žive življenje zajedavcev,« parasitsko življenje: ne zajemajo sokov iz tal naturalizma, marveč iz družbe, ki ni naturalistična, iz procesov, ki niso naturalistični. Če pride čas, ko bo naturalizem to družbo in te procese razjedel, tedaj se bo pokazalo, da je razjedel tudi vso vrednost in plemenitost življenja.«²⁸

Str. 128-132

Vse zlo je iz greha, pravi krščanstvo. Dogma o izvornem grehu je skrivnost, a resnica, ki brez nje ni mogoče popolnoma doumeti življenja! Ko bi ne bil greh porušil prvotne bogopodobnosti človekove, bi na svetu sploh ne bilo bolečine. V Edenu bi bila le ljubezen dvigala srca k Bogu. Dejansko je vse gorje, ki tare človeška srca, posledica greha. **Greh sveta** imenuje sveto pismo prvi greh, ki je započel tragedijo človeškega rodu. Od tedaj je na svetu bolečina; beda in trpljenje spremljata Adamove otroke; spremljajo jih bolezni, a tam na bregu čaka smrt. Zaman se upira zemljan bolečini, zaman išče pijače nesmrtnosti – bolečina in smrt sta kazen za greh.

Poleg te kazni je zadela človeški rod še druga kazen. **Napuh** je bil strupena korenina greha, zato je človeka zadela kazen **ponižanja**; prvotna harmonija, ki je v človeku vse sile družila in jih dvigala ter blažila, je porušena; um je otemnel,

volja je oslabela, a priborila si je silovito moč do nje živalska čud, poželjivost. On, ki je hrepenel po božji neodvisnosti – **eritissicut dii!** - se je nenadoma streznil kot suženj najnižje strasti, ki se še more iz živalske nature priviti do človeka.

Življenje bi tedaj zares ne bilo več vredno življenja, da ni posijal v obupne mrakove človeškega srca žarek božjega milosrčja, da ni podsmešljivega krohota pekla bliskoma ustavil klic od zgoraj o odrešenju.

Ljubezen božja je hotela rešiti človeštvo in ga privedi zopet do prvotnega cilja, ki je bil Bog in blaženstvo v Bogu. A Pravica je terjala zadoščenje. Človek naj se ne dviga zoper veličastvo božje, ne da bi se prav zavedel, kaj je storil. Ljubezen božja je mislila in mislila – kako naj govorimo o nedoumni ljubezni božji drugače kot človeško? – in zamislila je največje svoje delo: Edinorojenec božji naj se učloveči in kot človek naj zadosti za krivdo človeka. A tudi grešni človek naj se zaveda, kaj je z grehom storil: trpi naj tudi on, okuša naj grenki sad greha! Pravici je zadoščeno. Kaj naj še terja več? Grešen človek ne more popolno zadostiti; zadostil bo Bog-človek. Grešen človek naj spozna, greh; trpel bo tudi človek, Božja Pravica je bila utolažena, a Ljubezen ne, Ljubezen je še vedno mislila na uboge Adamove otroke, ki jih čaka toliko bede; bolečina, nevednost, poželjivost, slabost.

Mislila, je in zamislila lek zoper **bolečino**. Bolečina je kazni, odvzeti je ne sme, a lajšati jo sme. Bog-človek naj pride na svet kot ljubo dete:

Vagit infans inter arcta
conditus praesepia ...³³

Joče dete položeno

v ozke, trde jaslice ...

Kdo ne bi vzljubil učlovečenega Boga, ljubeznivega in nežnega, najlepšega izmed človeških otrok? Vsi ga bodo vzljubili, si je mislila Ljubezen. In to dete naj trpi, več trpi kakor bodo kdaj trpeli Adamovi otroci. V to detinsko srce naj se razlije vsa bridkost, vse gorje, vsa beda človeštva. To dete naj stopa, ko bo doraslo, obloženo s težkim križem, kronano s spletenim trnjem na Kalvarijo, da umre za greh sveta, prekleto od nehvaležnih rojakov, zasmehovano od tujcev poganov. Komu bo še težko trpljenje, če vidi trpečega najlepšega in najljubeznivejšega izmed vseh človeških otrok, njega, »ki je čez vse Bog hvaljen na veke« (Rim 9, 5). Komu ne bo marveč sladko, ž njim trpeti, če treba, ž njim umreti? Tako, si je mislila Ljubezen in kako naj bi si bila lepše mislila?

Zamislila je tudi lek zoper **nevednost**. Greh je strašno ponižal človeka. Od tedaj je človek zatopljen v materialni svet. Ljubezen je sklenila prilagoditi se tej bedi človeški, ponižati se do človeka, govoriti ž njim-o božjih stvareh po človeško. Sklonila se bo k človeku, sama ga učila, učila ga po svojih učencih; ustanovila bo na svetu učiteljstvo ter mu dala svojega duha, da se bo nezmotljivo ohranila božja resnica. Zamislila je tudi simbolizem. Izbrala bo najlepše simbole za bogočastje, za svete skrivnosti in po

njih dvigala človeški um in človeška srca kvišku.

Zamislila je lek zoper **poželjivost**. Dala bo človeštvu ideal, ki se bo v njem čudovito strinjalo, kar je najlepšega v človeški naravi, materinstvo in devištvo, ideal, ostvarjen v nadnaravni lepoti Device Matere. Kako ne bi ljudje vzljubili brezmadežne lepote? Posvetila bo pa tudi tisto skrivnostno združitev; ki daje človeštvu življenje; prestvarila bo poželenje v ljubezen, čutno ljubezen prepojila z duhovno in božjo ljubeznijo; da bo tako zakon kakor skrivnostno svetišče verne ljubezni in plemenite človečnosti.

Zamislila je lek zoper **slabost**. Razlila bo božjo moč v vsa srca, navezala bo božjo moč na ponižno molitev, na daritve, na svete simbole. Dala bo ljudem pod preprostim simbolom tvarne jedi sama sebe kot božjo hrano, da jim bo božja moč za boje življenja, zoper sebičnost človeškega srca, zoper poželjivost človeške narave, zoper vnanje ovire in težave.

In ni dosti, da bo bolečina olajšana, **dragocena** naj bo. Zasluženje trpljenja učlovečenega Boga naj se razlije na vse trpljenje človeških otrok. Kdor trpi iz ljubezni do Boga-človeka, ta naj bo deležen, in čim bolj trpi, tem bolj deležen zasluženja božje-človeškega.

Dragoceno naj bo tudi ponižanje. Čim z večjo ponižnostjo, vdanostjo in ljubeznijo se bode človek oklenil božjega uka, tem bolj naj bo deležen odrešenja in zasluženja.

Dragocena naj bo – če smemo tako reči – poželjivost. Nič ne dé, če napadajo človeka skušnjave. To so le izkušnje, ki

bodo zmagavcu prelepe trofeje zmagoslavja.

Dragocena naj bo tako tudi slabost. Človek naj le izpozna in pripozna svojo slabost, išče naj moči le v Bogu in to zaupanje v Boga mu bo bogat vir moči, kreposti in svetosti.

To je Ljubezen zamislila, in kar je zamislila, je izvršila.

Navdehnila je Sinu, rojenega od večnosti iz Očeta, da se je po skrivnostni moči božjega Duha učlovečil ter prišel na svet kot ubogo, ljubo dete iz Matere-Device, narekovala mu je v srcu vse, kar je bila zamislila. Za nas je Kristus živel, za nas trpel, za nas umrl, da bi nas zmagala ljubezen ter bi šli za njim, vdano, da, veselo in radostno noseč bedo življenja. Učil nas je moliti najlepšo molitev. Ustanovil je Cerkev. Izbral je simbole zakramentom kot počelom posvečenja in božje moči. Postavil je središče in žarišče zakramentov, presveto Evharistijo. Naklonil je božje milosrčje ponižni izpovedi, vdanemu zaupanju, srčni molitvi. Posvetil je vse življenje; ni česar naj bi ne bilo, kar bi ne služilo k dobremu njim, ki Boga ljubijo! Vse stvari naj bi nas dvigale z grude, da bi zahrepeneli zopet kvišku, da bi ljubezen naša zopet našla Boga in božja ljubezen zopet našla nas, da bi bil zopet Bog v vsem vse; naš cilj, naša popolnost; naše blaženstvo! Vse naj bi prepevalo zmago nad grehom, zmago nad slabostjo, zmago nad bolečino – aleluja!

Tako obseva krščanski misterij odrešenja s svojo milo svetlobo tudi najtemnejšo stran človeškega življenja, temo greha.

Odkod zlo? Iz greha! Zakaj je Bog pripustil greh? Muke polno vprašanje za človeški um! Človek premišlja in si misli; Bog je ustvaril človeka svobodnega, ker je svoboda dika človeške narave.

Str. 134-137

6. A veselje?

Lep bi že bil krščanski misterij, toda ali ne oznanja le preveč odpovedi? Krščanstvo je vera odpovedi, tolaži z obeti, človeško srce je pa že tukaj tako potrebno veselja. Kdor hoče razjasniti zmisel življenja, naj govori tudi o veselju!

O veselju? Ali ni krščanstvo blagovest o večnem veselju? Tudi ko bi bilo po krščanskem nauku življenje na zemlji sama noč, bi bila vendar krščanska misel polna tolažbe, saj preide to življenje v večno mlado jutro!

Toda tudi po resnobni krščanski misli življenje ni noč, ni žalost. Tudi v krščanstvu se smehlja veselje že tu.

Ni slučajno, da je napisal katoliški škof modernemu svetu knjigo o veselju: »Več veselja«!^{3,8} Še manj more biti slučaj, da je med kristjani še največ veselih in srečnih ljudi. Protestant Hilty celo trdi, da je vesela radost in vedra dobrotljivost srca v vseh stoletjih posebna prednost krščanstva in živ dokaz za njegov božji izvor, in da že zato krščanstva ni mogoče nadomestiti, ker ni mogoče nikjer drugje najti te vedrosti in dobrotljivosti.^{3,9}

Ali je mar prinesla sreče in veselja moderna doba s svojim bogoneznanjem? Morda še nobena doba, celo doba poganstva; ni bila tako uboga veselja! Saj

prav zato še je oglasilo prežalostno vprašanje; ali je življenje še vredno življenja? Moderna doba se peha za uživanjem, od zabave do zabave, brez miru, brez utešenja, kar pač kaže, da nikjer ne najde resničnega veselja, Moderni človek išče le še omame in pozabe, o veselju se zdi da je popolnoma zdvojil. Hilty pravi, da moderni človek ne more biti več sam s svojimi mislimi, ker ga samega prevzame globoka žalost, da, časih kar obup. To je, pravi, kar polni gledališča in zabavišča. Tudi alkohol uživa ne toliko zato, ker je sladek strup, temveč ker mu otopi spomin na skrbi in ga zaziblje v pozabo.^{4,0} Nietzsche je dejal: »Mati razbrzdanosti ni veselje, ampak življenje brez veselja.«^{4,1}

Krščanstvo oznanja odpoved; a širi veselje; moderni svet pa oznanja veselje, a širi bol in življenja gnus. Kdo naj reši to uganko?

Krščanstvo jo je že davno rešilo,

Dvoje je, kar pravi krščanstvo človeku: prvo, da je cilj življenja v Bogu in da zato brez Boga ni res ničnega veselja; drugo, da je greh porušil prvotno harmonijo v stvarstvu in da zato človek tudi ne sme več vsega, kar ga mika.

Rousseau je poleg drugih zmot zapustil modernemu človeštvu tudi veliko zmoto, .da je narava še vedno taka, kakršna je izšla iz božjih rok, človek naj torej živi le po naravnih nagonih, pa bo dober in srečen. Ta zmota je prvi vzrok, da moderni človek išče veselja, a ga ne najde.

Človeška narava ni več v svoji paradiški prvotnosti. Po grehu so se nagoni

oprostili gospostva duha in sedaj človeka zaslužujejo strasti. Seveda strasti niso nujno zle. Kot čutna nagnjenja so strasti lahko močna pomagala krepostnemu hotenju. Priznati je celo treba, da ne more človek nič velikega izvršiti brez velikih strasti. Plameneča ljubezen, silno hrepenenje, veselo upanje, neka drznost početja – to so strasti, a kaj bi bili veliki načrti brez njih! Toda če se človek strastem prepusti, tedaj gredo strasti za svojimi miki, brez pameti, brez reda. Obrnejo se najrajši navzdol, za čutnimi miki, ki so pač najmočnejši miki živalske plati človeškega bitja. Uživanje, zlasti pa spolnost – to so tisti miki, ki imajo po grehu tako silno moč. In prav s temi, če se človek vda hlepenju strasti, se družijo na koncu prenasičenju. Tako najde človek, ki je iskal veselja, nazadnje »življenja gnus«. A naj bodo miki tudi manj nizkotni, ali na videz celo nekako vzvišeni, svojstvo je vsem, da strasti ne uteše, in tako se človek za njimi peha in peha, nazadnje pa najde samo nezadovoljstvo.

Ali ni to zgodba modernega človeka?

Brez vere v dogmo o izvirnem grehu je moderni človek zgubil pravo poznanje človeške narave. Misli, da ga bo dvignila »čista človečnost« na viške sreče in zadovoljstva. A vedno učka le bridko prevaro. Ko je prepozno, spozna, da tiste čiste človečnosti v človeku, prepuščenem sami naravi, ni nikjer. Nietzsche je oznanjal pravice spolnosti; za njim so šli moderni, a konec je bil – seksualna perverznost. Mogoče je sicer, da naravna pamet, naravni ali vzgojeni čut udre tega in onega v nekih mejah dostojnosti, a

množico bo privedel evangelij spolnosti vedno v razbrzdanost. Tu pa sreče in zadovoljstva ni in biti ne more. Človeški duh, zaslužjen nizkim strastem, težko občuti to sužnost, saj nosi v sebi živo zavest, da je ustvarjen za višje cilje, in zato človeku ne da miru. Ako pa človek v živalskem uživanju to zavest počasi ali silo zatopi, tedaj se narava sama maščuje. Neredno uživanje počasi razdene živčevje in konec je zopet »življenja bol«.

Zakon narave je red. Vsak nered povzroči neugodje. A gospostvo strasti je nered. Zato tam, kjer se oznanja svoboda nagonov, ne more biti prave sreče. Zakaj se pa more milijonarji, če je bogastvo že sreča? Zakaj so pa mnogi nesrečni v vsej slavi? Tudi zato, ker strasti ne poznajo mej; kdor ima, bi rad imel še več in vsaka izguba je zanj pretežak udarec. In kdor strastno ljubi slavo in čast, mu tudi slave in časti ni nikoli dosti.

Toda ni to edini in ne zadnji vzrok, da moderni človek, tako žejen veselja, veselja ne najde.

Če je resnično (kar tudi je), da je Bog kakor magnetni pol človeške duše, tedaj je jasno, da človek zastonj bega za veseljem; nikdar in nikjer ne bo našel resničnega utešenja, dokler ne najde Boga. Iгла severnica se ne more umiriti, niha in trepeče, dokler se ne obrne k svojemu polu.

Ne da bi veselje ob stvareh ne bilo veselje. Vsako delovanje, je dejal sv. Tomaž Akvinski, ko doseže zaželeni cilj, vzbudi v duši veselje. Saj je nagib vsega dejstvom pravih v tem, da duša hrepeni po izpopolnjenju, zato jo ob vsaki stopnji

ODLOMKI IZ KNJIGE O ŽIVLJENJU

---

tega izpopolnjenja naravno prevzame veselje. Ne le višje duševno dejstvanje, krepostnost, umetnost, znanost, tudi delo za vnanji napredek in sploh delo za kakršnokoli izboljšanje življenjskih pogojev, tehnično in gospodarsko delo, sport v vseh raznoterih oblikah povzroča zadovoljstvo in veselje.

Toda – in tu je usodna točka – brez Boga vse to veselje človeškega srca ne more izpolniti. V duši ostane praznота in vedno se ponavlja tista stara tragika človeškega srca: »srce je prazno, srečno ni«. Vse izpopolnjevanje in torej vse

veselje ob tem izpopolnjevanju ima zmisel le v zvezi z zadnjim ciljem, zakaj na tega je vse obrnjeno in naravnano. Čim se pretrga v človeškem življenju vez z Bogom, vse želenje izgubi pravo smer, zato ob vsem veselju ostane v duši nemir.

Ali ni zopet to zgodba modernega človeka?

Moderni človek je izgubil Boga, zato pa ni več resnično vesel. Veselje beži pred njim in kar ga ugrabi, mu ne more dati pravega zadovoljstva. Lepo pravi Keppler: »Ni veselja v življenju brez veselja v Bogu.«⁴²

---

²² (25) Paulsen, Die deutschen Universitäten (1902) 535. Citra donat, freiheit der Wissenschaft (innsbruck 1910) 352.

²⁴ (27) Büchner, Kraft und Stoff, Leipzig 1892 – Prim. tudi: E. Haeckel, Welträtsel (Volksausgabe), Stuttgart 1899.

²⁵ (28) Du – Bois – Reymond, Über die Grenzen des Naturerkennens. – Die sieben Welträtsel (Leipzig 1898) 103.

²⁶ (28) Büchner, Am Sterbelager des Jahrhunderts, 111.

²⁷ (29) E. v Hartmann, Zersetzung des Christenthums, 96-7 Citat v Hist. pol. Bl. CXXII (1898) 161-2.

²⁸ (30) W. Ostwald, Monistische Sonntagspredigten. Erste Reihe (Leipzig 1911-2) str. 6, 7; 11-5; 21; 27; 35; 68; 74-8; 89-97; 102; 4; 105-208.

³³ (88) Tolstoj, Ispověd, 67.

³⁸ (91) Mallock, La vie, 240-87.

³⁹ (96) o. c. 292-6. – Prim. glede te tragike, kar pravi Janko Lavrin (LjZv, 1928, str. 323) o Ibsenu: »Ibsen se osredotočuje na oni večni problem življenja, ki je razrešljiv samo v nadlogični religiozni ravnini. Vsa notranja tragedija Ibsena je izvirala iz dejstva, da ni imel pri svojem globokem moralnem instinktu prav nič religioznega instinkta. Zakaj vedel je dobro, da mora postati vsa moralnost problematična, če ne korenini v nadmoralnih, to se pravi, v religioznih vrednotah. Le-té so mu bile nedostopne, dočim mu je bila moralna zavest – posebno pa čut krivde, čut osebne odgovornosti za zlo vsega življenja – preveč v krvi, da bi se je sploh mogel iznebiti. Na ta način mu je postal problematičen njegov najmočnejši duhovni nagon. In ker ga na religiozni ploskvi sploh ni mogel rešiti (radi pomanjkanja religiozne zavesti) se je zatekal k raznim filozofskim, sociološkim in drugim nazorom, ki so ga vodili v vedno večji skepticizem in se nazadnje celo razkrivali kot gole iluzije. Ibsen puritanec ni mogel sprejeti življenja brez smisla življenja; a Ibsen skeptik je vedno bolj in bolj dvomil, ali se ta višji zmisel sploh da najti. Zakaj naj se potem bori za preporod življenja, če je morda tudi ta le iluzija? Čemu ne bi užival življenja kot hedonist, ki ravna po principu: carpe diem? Ali v herojskem boju za zmisel življenja je že zapravljal življenje samo, in pot nazaj mu je zaprta. «

⁴⁰ (97) Goethe, Faust. Tragedije prvi del. Poslovenil A. Funtek. (Prevodi in svetovne književnosti, V. zv. Izdala Slovenska Matica, Ljubljana, 1908, str. 28-9).

⁴¹ (98) Bamles, Briefe an einen Zweifler. Übers. v. Lorinser (Regensburg 1882) 23-36.

⁴² (103) Prim. Pascal, Pensées, II, art. 3, V.

Povzetek Zgodbe o telesu
(Mitja Čander, Delo, SP, 24. 8. 2002)

Devetdeseta leta so naplavila nekaj vznemirljivih literarnih del, ki preverjajo posameznikove možnosti sredi omrtvičenega sveta: Sveta, ki je bolj kot kdaj poprej videz, paket simuliranih sporočil. Zato ne more biti naključje, da se avanture literarnih junakov dogajajo prav v tesni navezavi s telesnostjo. V razmerah, ko se slika sveta razpušča, ko svet dokončno izpareva v abstraktno gmoto, je prav telo poslednji preživel mit. Ob šibkosti duha in njegovi nezmožnosti definiranja samega sebe so vsi refleksi volje usmerjeni v okrožje telesa. V lepljivi svet naslade in bolečine, v omamno močvirje telesnih sokov in izločkov v telo, ki je ekstatično na eni in ohlajeno na drugi strani. Človeško meso ni razvidno prizorišče, tukaj vlada kaos in njemu lastno nasilje. Trije avtorji so v devetdesetih z opisi nasilja tako pretresli javnost, da je žolčna razprava o tem, ali in pod kakšnimi pogoji sme literatura opisovati nasilje, skorajda prekrila njihove stvaritve same. Zdi se, da je bilo povsem prezrto dejstvo, da so se Michel Houellebecq (*Osnovni delci*) Bret Easton Ellis (*Ameriški psiho*) in Sarah Kane (*Psihoza 4.48*) ukvarjali

s telesom kot zadnjo trdnjavo morebitne življenjske avtentičnosti.

Houellebecq v svojem najbolj razvpitem romanu iz devetdesetih *Osnovni delci* obračunava z dediščino leta 1968 oziroma vsem tistim, kar ta letnica simbolizira. Osnovni delci priklicujejo osemindesetdeseto na pomenljivo zožen način. Nad hipiji in vsakovrstnimi uporniki zoper družbene konvencije je lebdel duh nenasilne povezanosti, bratstva v vsepreplavljajoči ljubezni. Houellebecqov Bruno ni moški, ki bi ga oplazil blagi duh holizma in kozmične ljubezni. Tisto, kar mu že od mladih nog sporoča gibanje flower-power, nima kaj dosti opraviti s preobrazbo sveta v poduhovljena nebesa. Edino, kar se ga od vse silne revolucionarnosti dotakne, je zavest, da se je seksualnost iztrgala iz kletke družbenega nadzora, roba v svetu hladnih prividov sploh ni več mogoče izkusiti, vrata Postave se niti za ped ne odškrnejo. Vendar je Bruno tudi že prebivalec sveta, v katerem osvoboditev seksualnosti ni prinesla spontanega bratenja, ni odprla vrat neskončnega koitusa.

POVZETEK ZGODBE O TELESU

Ellis je travmatično zarezal v novonastalo problematiko telesa z za mnoge škandaloznim romanom *Ameriški psiho*. Svet *Ameriškega psiha* se več ne ukvarja s statusom seksualne svobode oziroma natančneje, njena osemindesetdesetaška vpeljava je zanj arhaična preteklost. To je izrazito hladen svet mladih japijev z Wall Streeta, svet, v katerem je vsakdo kralj ali to vsaj mora biti. Obleka, modni dodatki, stanovanjska oprema, avdio- in videonaprave, plošče, obiskovane restavracije in nočni klubi, celo vrste pijač in drog - sleherni stik s svetom je podvržen logiki osebnega prestiža. Kdo nosi bolj izbrano modno znamko, kdo ima boljše ozvočenje, kdo zmore dobiti rezervacijo v elitnem lokalu. Vse to so usodnostna vprašanja osebnega stila, ki naj prezentira moč in mesto na hierarhični lestvici.

Telo je v takšnih okoliščinah le še artikel med drugo ponudbo na trgu. Bateman je naravnost obseden z lastnim telesom. Telo je stvar prestiža. Nenehni treningi, masaže, pedikure, manikure, solariji, zdrava prehrana in kar je še tega naj mu zagotovijo prednost v spopadu s tekmeci za boljši look in s tem prestiž najjapija. Telo ni niti prizorišče mističnih doživetij niti svetišče naslade. Idealno telo iz reklam je le predmet imetja, hladna danost, prazna lupina, s katero je mogoče do neskončnosti manipulirati. Spolna slaga najmočneje obsede nad iznakaženimi telesi. Umori so sredstvo za vzburjanje oziroma priklicevanje tistega, kar je ostalo od seksualne naslade. Tudi umor postane le obrabljeni ritual, ki ga je le z velikim

naporom mogoče obogatiti z inovacijami; od tod tolikšna skruniteljska domišljija.

Bateman ne doživi nič usodnega. V svetu medijskega spektakla je umor v resnici neobstoječa gesta. Telesa so porozna, nož gre skozi kakor skozi zrak, bled utrip samoohranitvenih senzorjev je komaj kaj v geografiji abstraktne resničnosti. Batemanova resničnost je popolna simulacija. Niti igra z njenimi skrajnimi mejami ne prinese kakršnegakoli vedenja, ki bi kot oporna točka še zmoglo potegniti zavest iz praznine. Serijski morilec ni več s temno strastjo gnan zločinec, je le še tehnično brezhiben avtomat, ki se do neskončnosti poigrava z organsko materijo.

Posameznik, odrezan od vrednot, ki zmorejo združevati, zapreden v resničnost videzov in manipulacij, se zgrožen zazre v telo kot preostanek nekakšne otipljive resničnosti, potem ko je slednja že vsepovsod drugod doživela klavrní brodolom. Telo postane sidrišče že skorajda povsem razdrobljene zavesti.

4.48 je zlovešča ura, ura, ko se izmučena zavest jasno zave svojega brezizhodnega položaja, ujetosti v krčevito trganje vlakna za vlaknom (v neprestanem mučenju, rezanju udov, pobijanju, posiljevanju ...). Ura, ko se preizprašuje možnost dejanske bližine, zavezništva v trpljenju. Odgovor je negativen, osamelost brezprizivna. Toda scefrana zavest se mora pred izginotjem povprašati še o nečem, pravzaprav mora investirati poslednje vprašanje v delirij lastnega konca. Kdo sploh sem? Je vihar opustošil vse, kar mi je zares lastno? Ali

POVZETEK ZGODBE O TELESU

---

pod pezo bolečin sploh obstaja resnični jaz, nekakšno pristno notranje bistvo, ali pa je električno cvrenje edina dostopna resničnost? In so pobliski lucidnosti v jutranji uri zgolj nepotrebno slepilo?

Justin Stanovnik

Kje smo?

V naslednjem prispevku objavljamo priložnostno razmišljanje Justina Stanovnika na občnem zboru društva SKI 22. junija 2002. Besedilo, ki ob nastanku ni bilo namenjeno za objavo, na preprost in neposreden način pove stvari, ki bi bile v formalnejšem nastopu povedane ali zadržano in presejano ali pa sploh ne. Nam pa se zdi, da imajo prav takšne, kakršne so, posebno vrednost, in smo se zato odločili, da z njimi seznanimo tudi tiste člane, ki niso bili na občnem zboru.

Za začetek bi vas rad seznanil z dogodkom, ki se je zgodil pred kratkim. Bil bi namreč lahko pomembna prvina v prostoru, v katerem skušamo razumeti, v kakšnem času živimo. Mislim na dvajsetletnico Nove revije, ki so jo obhajali oni dan v dvorani Slovenske matice. Dopoldne sem poslušal ljudi, ki so bili pri Novi reviji od leta 1982 naprej, popoldne – ko so razpravljali “o drugem delu slovenske osamosvojitve, o vstopu v Evropo” – pa nisem bil prisoten. Ob tem sem premišljal, kako in v kakšnem načinu so ti ljudje stopili v slovensko zgodovino. To ima nekaj opraviti s katoličani.

Leta 1982 so prišli novi ljudje in zdi se, da so si za svojo predstavitev izbrali neki hegeljanski model. Vsi se spomnimo, če ne drugače pa iz marksističnih časov, besed *teza, antiteza, sinteza*. Nekako,

ne da bi kdaj to natančno povedali, sploh pa ne v tem jeziku, so naredili vtis, da so pravkar končali dolgo in zapleteno dialektično partijo. Rekli so – jasno je da so to fiktivne besede – približno tole: “*Mi smo ljudje, ki smo se nekoč hote in zavestno vpletli v novo svobodo.*” (Vemo, da so nekateri to naredili zelo radikalno, tako da so postali člani partije, oblikovalke te nove svobode.) “*Potem pa smo spoznali, da se nismo vpletli v svobodo, ampak v nesvobodo, v ideologijo in totalitarizem. In ko smo se vpletli v nesvobodo, smo začutili, kaj je svoboda. Šele ko smo bili v srcu nesvobode, smo zaslutili, kaj je svoboda. Počasi smo se začeli odlepljati od nesvobode in postajali vedno svobodnejši. Poosebili smo tako intenzivno obliko svobode, kot je na*

KJE SMO?

Slovenskem še ni bilo, prav zato, ker smo šli skozi tako obliko nesvobode, kot je na Slovenskem še ni bilo. Te zavesti ne bi imeli, ko nekoč ne bi bili šli s k o z i.” Ob strani sta tu še dve misli: da je za dosego te zavesti treba iti skozi vso proceduro in da je to pravzaprav edini model, edini oder za Weltgeschichte - Weltgericht, vse ostalo je v “zunanji temi”. Jasno, tega ni nihče rekel.

No, in ti ljudje so potem rekli, da bodo ustvarili politično svobodo - demokracijo, demokratične institucije, demokratično kulturo.

In potem so - vsi se tega dobro spominjate - počeli in pisali stvari, ki so v nas vzbujale velik rešpekt in dajale veliko upanje. A, nenavadno, ob dvajsetletnici si niso postavili vprašanja: “*Kakšno svobodo in kakšno demokracijo smo pa dosegli?*” Pričakoval sem, da bodo govorili o dosežkih svojega projekta in pri tem reflektirali izhodišče. A o tem ni bilo ničesar.

Zanimivo pa je - in tu pridemo mi zraven - da so ti ljudje v začetku svoje hegeljanske avanture leta 1945, pa tudi na koncu leta 1990, popolnoma ignorirali katoličane, ki so se za isto svobodo borili nekoliko prej. Ne samo borili, ampak skoraj izkravaveli. Tega bistvenega, velikega dejstva slovenske zgodovine sploh ni v njihovih glavah, ker so prepolni sami sebe, polni svojega projekta. Tega pa žal niso videli in ne vidijo zgodovinsko. Ko bi ga, bi ga razumeli v kontekstu vsaj 20. stoletja, če že ne v kontekstu zadnjih tristo let. Začeli so iz absolutnega začetka. Svoj absolutni začetek so postavili v leto

1945. In tukaj, kot rečeno, imamo katoličani svoje vprašanje: “Kako to, da katoliškega angažmaja za svobodo pred tem njihovim začetkom niso upoštevali, čeprav je šlo za identično prizadevanje.” Katoličani, ki so se uprli komunističnemu projektu, niso hoteli drugega kot to, da Slovenija ostane krščansko demokratska, liberalnodemokratska, socialdemokratska država. (Natanko tako, katoličani so med prvimi postavili zahtevo po samostojni državi.)

Nekaj posebnega in zelo zanimiv je bil nastop akademika dr. Tineta Hribarja, ki je, kot vedno, povedal nekatere stvari naravnost kot nihče drug. Drugi so bolj obujali spomine: bili so široki, bili so za vse. Hribar pa je jasno povedal dve stvari. Prvič (navajam po spominu, zato je te navedke treba razumeti vsebinsko in ne dobesedno) : “*Novorevijaši smo postmoderni ljudje.*” Kaj to pomeni? “*Smo ljudje konkretnega časa. Mi ne postavljamo na oltar svojih estetskih vzorov Balzaca in Brechta, ampak Becketta, ne povzdigujemo filozofov Hegla in Marxa; ampak Heideggerja. Mi smo od sedaj. Mi smo situirani v prostor in čas.*” Potem je še dodal: “*Seveda upoštevamo tudi nekdanje pisatelje in filozofe.*” Vendar smo to razumeli kot dolžni postskriptum. V zraku je obviselo: “Mi smo od tega časa in mislimo tako kot čas zahteva.” To je torej tako: razložim, kaj čas zahteva in potem terjam, da se misli tako kot tako razumljeni čas zahteva. To je jasno protikatoliška teza. Katoličani so za vso zgodovino, katoličan je človek za vse čase. Eno od

katoliških besedil je Chestertonov *Trajajoči človek*. Po vsem, kar smo v zadnjem stoletju doživeli, bi morali reči, da bi sleherni človek moral vsaj nekoliko biti človek za vse čase.

Potem pa je dr. Hribar povedal še nekaj drugega: "*Za antikomunizem danes ni več mesta.*" Komunizem je premagan, ergo: antikomunizem nima nobenega smisla. To je zgolj nostalgija za starimi boji in nima realnega zgodovinskega rezona. Antikomunizem je treba zavreči. Boriti pa se je treba proti katoliški Cerkvi. "*Katoliška Cerkev je velika nevarnost, ker pomeni recidivo v predmoderni svet. Danes je katoliška Cerkev v Sloveniji to, kar je bila nekoč komunistična partija. Kar je bila nekoč partija s svojo absolutno ideološko resnico, tako, v tem svojstvu, s temi učinki deluje katoliška Cerkev.*" Reči, da je svet katoliške kulture, tudi če bi bil večinski, primerljiv s kulturo boljševiskega totalitarizma, je dementno. Po vsem, kar se je zgodilo! Potem ko je Cerkev - vo vremena ljute - edina utemeljevala in vzdrževala človekovo normalnost!

Enako, če ne usodneje pa je to, kar je pri Hribarju povedano implicitno. To je njegov odnos do ustanove, ki je spet tipično postmoderen. Katoliška Cerkev je ustanova in kot ustanova ne more biti drugačna kot je. *Ko je Hribar kritiziral katoliško Cerkev, je kritiziral ustanovo.* Ustanova je zlo. In to tista ustanova, ki od začetka pelje evropsko civilizacijo. To ustanovo tolče Hribar, da bi branil človekovo svobodo. Kaj pa je ustanova? Ustanova je garancija moje

družbenosti - javne, preverljive družbenosti. Če se moja družbenost dogaja zunaj ustanove, ni preverljiva in je lahko kakršnakoli, tudi človeka razkrajajoča, tudi skupnosti nevarna. In to ustanovo Hribar postavlja pod sum, da jemlje človeku svobodo. Toda ustanova človekovo svobodo garantira, ker garantira celega človeka. Človek je družbeno bitje - po znanem izreku - a ne šele kot dodatek k temu, da je posameznik. Človekova posamičnost in družbenost sta nedeljivi. Tudi v največji intimnosti, v največji svojosti, je človek družben. In ustanova mu zagotavlja, da je njegova družbenost v območju razuma, v območju duha - da ni divja. Če tega ni, je njegova družbenost poljubna: vsak trenutek nastaja, vsak trenutek se razkrajaja. Družba brez ustanov ni kulturno obstojna. Vsaka velika ideja - če je le bila takšna, da je mogla vstopiti v Platonov svet osnovnih form ali pa v Popperjev tretji svet - se je že ob rojstvu spreminjala v ustanovo. Seveda vemo, da so najbolj dragocene in neobhodne stvari tudi najbolj pokvarljive. In kaj je bolj pokvarljivo kot so ustanove? In kaj je bolj v nevarnosti, da se "povampiri", kot so rekli marksisti, kot ustanova?

A to ni argument proti njej.

A o tem pravzaprav nisem hotel govoriti. Hotel sem opozoriti predvsem na to, da je duhovna, kulturna in politična smer, ki se imenuje Nova revija, ignorirala impozantno delo katoličanov na natanko istem področju, ki ga je sama vzela za svojega. Saj vendar ni hotela ustvariti kake sedme, osme ali devete svobode,

KJE SMO?

---

ampak tisto svobodo, za katero smo vsi vedeli, kaj je: tisto svobodo, ki sta jo katoliška in liberalna kultura, katoliška in liberalna politika in nuče ustvarili in garantirali – pred komunistično agresijo. Da Nova revija ni pripela svoje velike - civilizacijske – akcije tam, kjer so jo morale zapustiti mrtve roke nekdanjih bojevnikov, je bila nadutost in oholost. Za to pa se ve, pred čem hodi. Prva in bistvena posledica je bila nezagodovinska, druga pa ta, da je danes - kljub vsemu blišču - ostala praznih rok. Zunaj zgodovine se ne da ničesar narediti.

Kje pa smo katoličani, kje je, po vsem, naša resnica? Kaj si mislimo o svetu in sebi? Predvsem pa, kdo bo to povedal?

Ko se dotikam tega, se spomnim neke knjige z naslovom *Cerkev na Slovenskem v 20. stoletju*. Izšla je letos in govori o zgodovini katoliške Cerkve v prejšnjem stoletju. V njej je sodelovalo približno trideset sotrunikov z obetavnimi in uveljavljenimi imeni. Stvari so pisane dobro, tako da jih človek bere z naraščajočim respektom. Tu najdeš razvoj posameznih cerkvenih ustanov, pa tudi zgodovino Slovencev sploh, posebej pa Koroških, Beneških in Porabskih. Na koncu je urednik naredil seznam pomembnejših dogodkov po letnicah od leta 1900 do leta 2000. Mene je zanimalo predvsem obdobje med letoma 1942 in 1945 ter kaj se je zgodilo v teh letih. Za vsako leto izvemo za pomembnejše dogodke, na koncu pa še, koliko duhovnikov je bilo "likvidiranih" to leto: leta 1942 jih je bilo 17, leta 1943 jih je bilo 11, leta 1944 jih je bilo 9, za leto 1945 pa

izvemo le, da so tega leta bili številni procesi proti duhovnikom in da je večina duhovnikov preživela krajši ali daljši čas v zaporu. V vsakem od omenjenih let pa so komunisti pobili tudi določeno število kristjanov neduhovnikov: včasih po nekaj sto, leta 1945 pa več kot deset tisoč. In vendar izdelovalec seznama ni registriral nobenega. Komu se je ali se bo to zdelo šokantno. Po krivici. Zakaj?

Če pustimo ob strani teološke distinkcije - ker se nanje pač ne razumemo - se boste najbrž z mano strinjali, da o Cerkvi govorimo običajno v dvojnem pomenu. Najprej je tu Cerkev v ožjem pomenu, škofje, duhovniki, redovniki in s temi službami povezane ustanove, potem pa vsa Cerkev, vključno z laiki, ki se na obrobju družijo s tem, kar ni Cerkev. To je ena stvar. Morda bi lahko rekli, da bi bilo potemtakem smiselno govoriti o dveh zgodovinah, o zgodovini Cerkve in zgodovini katoličanov. Po tem umevanju je knjiga, o kateri govorim, pač Zgodovina Cerkve v Sloveniji in ne morda Zgodovina katoličanov v Sloveniji. Stvar torej nima na sebi nič spotakljivega in je povsem legitimna. A vprašanje se sedaj glasi: Ali imamo katoličani na Slovenskem zgodovino za 20. stoletje? Ali drugače: Ali vemo, kaj se je z nami zgodilo? Ne morda v posameznih segmentih, ampak v celoti, kot s skupnostjo, ki ima specifično duhovno, kulturno in politično tradicijo.

Povejmo sedaj: katoličani na Slovenskem še danes ne vemo, kaj se je z nami zgodilo v 20. stoletju. Tega vprašanja tako, kakor ga mi razumemo tukaj, ni še nihče postavil. Nekoliko smo

KJE SMO?

---

to pričakovali od Sinode, potem pa so nam povedali, da je Sinoda stvar Cerkve v ožjem smislu. Stvari, ki nas tu zanimajo, sicer nastopajo v sinodalnih tekstih, a le periferno in sumarično.

Ne kot predmet intenzivnega in emfatičnega vprašanja. Z nami je tako, da nam je o naši preteklosti marsikaj znanega, vendar še vedno velja, da o sebi vemo malo ali nič. Nenavadno je to zato, ker to, kar se nam je to stoletje zgodilo, izstopa iz vse zgodovine po pokristjanjenju. In vendar! Kaj pa je to prav zaprav bilo? Tega ne vemo. Sto stvari je mogoče reči proti tej trditvi, a nobena ji ne pride do živega. To bi bila lahko ali bi morala biti naloga slovenskih katoliških izobražencev. Kot člani omikanega naroda bi katoličani na Slovenskem morali investirati svoje duhovne energije v rešitev tega vprašanja. Če tega ne bo, bomo postali gmota, ne bomo vedeli, kaj se je z nami zgodilo in bomo delovali kaotično. Tudi je res, da nas k temu nihče ne vzpodbuja. Če je kaj naloga katoliških izobražencev, je ta, da se ne posvečamo samo naključnim temam, ki nas suvajo v nos, ampak da se osredotočimo na svojo zgodovinsko vlogo. Kaj smo in kakšno vlogo imamo?

Posebej moramo to natančno premisliti, ker čutimo, da smo oblegano mesto. Skoraj vse, kar se zgodi, je nekako proti nam. Živimo v času, ki nam ni naklonjen in ga moramo premagovati. Tudi to bi si morali zavestno priznati. Zato moramo živeti na poseben način: da ne zapademo v histerijo, ampak živimo visoko, moralno in zavestno življenje. To

je danes naloga katoliških izobražencev. Povedati sebi in katoliški javnosti na Slovenskem, da današnji čas ni čas konvencionalnega obstajanja, ampak čas zavestnega doumetja svoje duhovne in civilizacijske vloge. Jaz bi rekel, da bo zgodovina nekoč povedala, kako smo se vedli, in nam bo - če to kaj pomeni - vedela hvalo, če bomo nesli baklo skozi ta strupeni čas. Prav zato bi moral biti naš nastop in naša misel skrajno korektna, precizna in celostna. A ko to govorim, se že sprašujem, če imajo moje besede kako osnovo. Ali to ni vse skupaj utvara? Ko sem prej rekel, da smo sredi prejšnjega stoletja v boju, ki nam je bil naložen, skoraj izkrcvaveli, ali ni to veljalo predvsem za izobražence?

Naj bo že kakorkoli, vedeti moramo, kaj je izpisano na panoju časa. Naj to ponazorim s primerom Katoliške akcije. Štirinajstleten sem vstopil vanjo - v Tomčevo - in sem bil notri do šestnajstega leta. Nekako in res samo od daleč sem videl, kako to gre. Tam nas niso vzgajali k avtentičnemu razumevanju sveta. Tudi starejšim dijakom niso dajali brati originalnih piscev, recimo Marxa, Milla, Webra, Tocquevillea, Rousseauja. Te stvari so prebrali tisti, ki so bili za to postavljeni: Ušeničnik, Ahčin in drugi. To je sicer bilo vedenje, a ni bilo avtentično. Če nekdo zate prebere Marxovo *Nemško ideologijo* in ti potem izpiše stavek: *Ni zavest tista ki postavlja človeka, ampak je človekov družbeni položaj tisti, ki postavlja njegovo zavest*, lahko ta stavek logično razumeš, a vendar to vedenje ni pristno. Če pa stavek prebereš

sam v izvirnem besedilu, sta tvoje umevanje in tvoja gotovost neprimerno večja. Zanima me, koliko ljudi je pred vojno prebralo *Komunistični manifest*. Tistih nekaj strani iz leta 1948! Vsi pa so govorili o tem dokumentu. Če bi ga brali in premislili, bi bil njihov nastop neprimerno prepričljivejši, vsak trenutek bi lahko stopili nazaj na osvojeni teren po novo in boljše interpretacijo. Če ti kdo v komentarju ponudi stavek Edmunda Burkeja: “*Samo z neskončno zadržanostjo se sme človek odločiti, da poruši zaradbo, ki je vsaj znosno služila potrebam družbe skozi stoletja, ali pa da zgradi novo, ne da bi imel pred očmi dokazano koristne modele in vzore*”, je to nekaj, nekaj drugega pa je, če stavek prebereš v pisateljevih *Razmišljanjih o Francoski revoluciji*.

Naša debata s svetom mora biti domišljena in avtentična. Katoliška akcija je vzgajala ljudi za krščansko obstajanje; za ljudi, ki bodo branili krščanstvo in Cerkev. In so jo branili, tudi takrat, kadar niso razpolagali z veljavnimi miselnimi argumenti. Niso dovolj vedeli, da človek lahko brani svojo vero z načinom življenja vedno, z besedo pa samo takrat, kadar je v posesti dognane in lucidne misli. Danes je tako, da je treba stvari temeljito razumeti. To marsikaj pomeni za katoliškega izobraženca. Če kdo, potem morajo katoliški izobraženci razumeti svoj duhovni in družbeni položaj tako, da ga lahko predstavijo kredibilno - tako da so zmožni postaviti na mizo argumente, ki jih lahko, ali morajo sprejeti vsi, ki rešpektirajo evropski diskurz.

Naslednja pomembna stvar. Katoličani smo danes odrinjeni ljudje. In kaj se v odrinjeni skupini dogaja? Sprožajo se razni mehanizmi. Odrinjenost je nevarna, ker sproža gone po uveljavljanju. V naših skupnostih, tudi zelo duhovnih - da ne govorim o političnih - nastajajo velike, ne bom rekel borbe ali kaj podobnega, ampak težnje po uveljavljanju. Če se omejim, so vsi naši politični škandali takšni. In, če smo odkriti, slovensko demokratsko desetletje je desetletje katoliških političnih škandalov. Zgodilo se nam je tako veliko slabih potez, da nekateri, ne brez razloga, pravijo, da smo katoličani postali moralni problem političnega slovenstva. Puckizem je nastal v katoliškem taboru. Kar se je v tem desetletju dogajalo z vrhovi katoliške politične elite - in dogajale so se zavržene in prepovedane reči - je prihajalo iz tega, da niso mislili na to, za kar so bili poklicani, ampak nase. Tu seveda ne mislim na noben banalen pridobitniški egoizem, “nase” tu pomeni osebnostno duhovno omejitev in izgubo bistvene političnosti. Šlo je za velikanske zgodovinske naloge, oni pa so se odločili za svojo igro. In to katoličani, ki imamo vedno polna usta *drugega in ljubezni*.

To je zelo pomembna stvar, ne samo zaradi našega trenutnega političnega položaja, ampak zato, ker se povsem nedvomno ne da dokazati, kdaj delamo za druge in kdaj delamo zase. To je zato, ker smo ujeti v neki mehanizem. Spomnim se nekega verza iz Eliotove drame *Umor v katedrali*. Thomas Becket je bil, kot veste, kancler Henrika

---

KJE SMO?

II., potem pa je postal primas Anglije in je kot šef angleške cerkve iz določenih razlogov nastopil proti kralju. In tu je njegov stavek: *To je največja izdaja, delati prave stvari iz napačnega razloga.* Becket se sprašuje, če morda ne dela vsega zaradi sebe. Če se ni polastil interesa Cerkve, da uveljavi sebe? Rekel bi, da je to mehanizem, ki ga ni mogoče razrešiti, ker smo v njem in njegove žrtve. Edino z voljo, s čisto

samosvestjo duha, ki v sebevidni suverenosti pravi: To ni res! Edino to je možno.

Preko zgodbe z Novo revijo, preko Hribarjevega interventa, preko knjige *Cerkev na Slovenskem v 20. stoletju* in preko naših inherentnih nevarnosti sem hotel nekaj povedati o sedanjem stanju katoliške kulture in katoliških izobražencev. Hvala za poslušanje.

POROČILO

predsednika, tajnika SKI in predsednika programskega sveta SAK o
aktivnostih v letu 2001/2002

I. DEJAVNOST

Poleg dosedanjih aktivnosti društva SKI (predavanja, Zrna, tečaj Socialne akademije (SAK) in njenega Evroseminarja) smo v zadnjem letu dodali še srečanja Filozofske kavarne SAK, sodelovali pa smo tudi pri izdaji knjige *Slovenki med drinskimi mučenkami*.

a) *Predavanja*. Ker je v Ljubljani postala ponudba predavanj vse bogatejša (na novo ponuja redna mesečna predavanja Center sv. Jožefa, zelo je aktiven Mladinski informacijski center MIC), smo opustili naša mesečna neformalna srečanja in obdržali samo mesečna predavanja, še ta pa smo preskočili v novembru, ko v Ljubljani poteka Teološki tečaj, in v marcu, ko so postna premišljevanja. Predlagamo, da tako minimalno shemo predavanj obdržimo tudi v prihodnje.

b) *Zrna SKI*. V lanskem letu smo izdali tri številke Zrna SKI. To število naj bi ostalo tudi vnaprej – tudi zaradi stroškov. Zadnje čase ga tiskamo v 600 izvodih in ga brezplačno razpošljemo na okrog 550

naslovov. Stroške (okrog 100.000 SIT) si delita SKI in SAK v razmerju 1:1. Prizadevali si bomo, da bi prispevke za eno številko Zrna SKI pripravili slušatelji in absolventje akademije. Naklado bi bilo smiselno povečati na 700.

c) *Socialna akademija (SAK)*. Vpis na osnovni program Socialne akademije SKI je vsako leto za nekaj slušateljev manjši. Da bi v prihodnje povečali zanimanje za ta študij, bomo morali predvsem povečati skrb osebnim stikom s potencialnimi kandidati in tudi z diplomanti SAK.

Evroseminar SAK poteka že četrto leto. Pripravili smo ga kot projekt, ki ga sofinancira Urad RS za informiranje. Vsako leto smo organizirali v raznih krajih po Sloveniji po štiri predavanja na temo pridruževanja EU, ki so jih imeli znani zamejski javni delavci (Sergij Pahor, Vinko Ošlak, dr. Valentin Inzko, Bernard Sadovnik). Letos načrtujemo predavanja po Gorenjski. Ker bo ta projekt letos končan, si bomo prizadevali poiskati druge vire financiranja (npr. EU). Skupaj s

slovensko sekcijo Svetovnega slovenskega kongresa in z Združenjem občin Slovenije in Slovenskim gospodarskim združenjem iz Gorice nameravamo organizirati tečaje o pridobivanju sredstev iz skladov EU. V maju smo podoben tečaj z dvema srečanjema priredili za slušatelje in absolvente SAK.

d) *Srečanja v Filozofski kavarni SAK.* Da bi povečali povezavo med diplomanti in SAK, smo v študijskem letu 2001/02 organizirali srečanja v Filozofski kavarni SAK, ki smo jo improvizirali v sejni sobi SKI. Srečanja vodi prof. dr. Hubert Požarnik. Predlagamo, da mu za opravljeno delo Občni zbor izreče posebno zahvalo. Obravnavane teme so bile: sreča, vrednote, krščanske vrednote, demokracija, prihodnost zahodne civilizacije. Kavarno obiskuje okrog 15 udeležencev. V prihodnje bomo morali poiskati način, da jo še bolj približamo diplomantom SAK.

e) *Sodelovanje pri izdaji knjige Slovenki med drinskimi mučenkami.* Kot oddolžitev F. C. rodni župniji Šmarjeta pri Novem mestu smo to knjigo izdali skupaj z Domoznanskim društvom Šmarjeta. Namen knjige je bil iztrgati iz pozabe spomin na obe mučenki, za kateri teče v Vrhbosenski (sarajevski) nadškofiji postopek za proglasitev k blaženim. Ena izmed njih je bila po rojstvu šmarješka župljanka. Ko bo knjiga razprodana, bodo stroški SKI pokriti.

II. POVEZAVA SKI Z DRUGIMI ORGANIZACIJAMI

Mreža organizacij SKI je ostala v zadnjem letu formalno nespremenjena. Podružnice so: Ajdovščina, Pivka, Kranj, Ljubljana Ježica. Predvsem Zrno SKI pa nas povezuje s sestrskimi organizacijami (Domžale, Koper, Radovljica, Murska Sobota).

V zadnjem času smo utrdili povezavo s sestrskima organizacijama Slovenskim katoliškim zdravstvenim združenjem in Društvom katoliških pedagogov Slovenije. Stike pa smo navezali z Združenjem krščanskih poslovnežev Slovenije, Young Leaders – Ustanovo za politično in krščansko izobraževanje mladih. Voditeljica te ustanove za Slovenijo, mag. Barbara Rotovnik, nam je pomagala pri zgoraj omenjenem izrednem tečaju evroseminarja in na njem tudi predavala.

Upamo, da bomo z večino naštetih društev uspeli organizirati po eno skupno prireditve letno. Navezali smo stik tudi s Kolpingovim združenjem v Sloveniji. Obstaja možnost sodelovanja z njimi pri vnovični vzpostavitvi osnovnega programa Socialne akademije v Mariboru. Z Mladinskim informacijskim centrom smo se dogovorili, da bodo objavljali javne prireditve naše Socialne akademije.

Zaprosili smo za članstvo v Centru nevladnih organizacij (CNVOS), a so nas s prvo odločbo sprejeli le v pridruženo članstvo. Na podlagi osebnih stikov sedaj pričakujemo, da bomo sprejeti v redno

---

POROČILO O DELU SKI V LETU 2001/2002

članstvo. Kot nevladna organizacija smo sodelovali pri izboru članov Foruma o prihodnosti Evrope. Na našem sedežu smo sprejeli g. van Hultna, ki je pomagal pri organizaciji CNVOS v Sloveniji in g. Eppa Jansena z Nizozemske, ki si je prišel ogledat stanje nevladnih organizacij pri nas. Sodelovali smo tudi na srečanju predstavnikov nevladnih organizacij s predsednikom evropskega parlamenta g. Patom Coxom. V jeseni, ko poteče pet let od naše ustanovitve, bomo zaprosili za status društva, ki deluje v javnem interesu.

S Slovensko konferenco SSK smo izdali skupno izjavo o včlanjevanju Slovenije v NATO.

III. MEDNARODNO SODELOVANJE

Odnosov z našo krovno mednarodno organizacijo Pax Romana še nismo uredili. Smo pa formirali naše stališče do morebitnega članstva (problem je namreč visoka članarina) in ustrezen predlog poslali na sekretariat Pax Romane.

Sodelovali smo na dveh mednarodnih prireditvah (če izvzamemo večkratno udeležbo na srečanjih Filozofske kavarne v Celovcu):

- Moderatorica Socialne akademije Nataša Cotman se je z referatom udeležila srečanja avstrijsko-štajerskih katoliških laičskih organizacij v Gradcu januarja letos (gl. Zrno 1, 2002).
- V maju se je Gregor Petrovčič udeležil srednjeevropskega simpozija o prispevku kristjanov k dialogu kultur v Evropi (v Budimpešti, organizator je bila Avstrijska akademska zveza). Referat *Kaj naj bi tudi kristjani vedeli o sodobni umetnosti* je kljub časovni stiski pripravil prof. dr. Jože Muhovič, za kar naj se mu OZ posebej zahvali. Zaradi zadržanosti avtorja je prispevek predstavil G. Petrovčič.

F. Cvelbar, M. Cencelj in T. Kranjc

Ljubljana, 18. junij 2002

Finančno poročilo za leto 2001

DOHODKI

prenos iz leta 2000	387.925 SIT
članarina	476.600
ostali dohodki	230.000
SKUPAJ	1094.525 SIT

ODHODKI

honoraraji	92.393 SIT
pis. material	59.811
pošta, telefon	106.395
hrana, pijača	38.840
potni stroški	323.839
razni stroški	57.541
tisk Zrna SKI (50%)	160.785
SKUPAJ	839.664 SIT

PRENOS V LETO 2002	254.861 SIT
---------------------------	--------------------

Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste poravnali članarino društva SKI. Posebna zahvala velja tistim, ki ste segli globlje v žep. Oboji ste s tem dokazali, da naše delo ni čisto nepomembno, kot se večkrat zdi, ampak ga je vredno podpreti.

Upravni odbor SKI

RAZPIS ZA VPIS NA SOCIALNO AKADEMIJO

Slovenski katoliški izobraženci (SKI) in Inštitut za filozofijo in družbeno etiko pri Teološki fakulteti v Ljubljani vabimo na enoletni študij »ob delu« na Socialni akademiji (SAK) v Ljubljani. Študij je namenjen vsem, ki se želijo dejavno udeleževati javnega življenja in bi radi teoretično in praktično bolje spoznali splošne družbene – sociološke, filozofske, pravne in krščansko–etične – osnove tega delovanja.

Vodja študija na SAK je škof profesor dr. Anton Stres.

Študijski program

Učni program sestavlja sedem sklopov: Komuniciranje, Sodobni etični, filozofski in politični tokovi (»politična filozofija«). Pravo in pravni red, Novejša slovenska politična, družbena in gospodarska zgodovina, Ekonomija in etika, Družbeni nauk Cerkev, Slovenija v Evropi in v svetu (ta sklop vključuje tudi strokovni ekskurziji na Tržaško in Koroško)

Študij in študijski pogoji

Študij traja eno leto in obsega 250 ur, razporejenih na 21 koncev tedna (petek zvečer in sobota) v Ljubljani. Pričakujemo, da imajo slušatelji vsaj srednješolsko izobrazbo. Po končanem študiju, ki pomeni obisk predavanj in zadovoljivo opravljen praktični del študija v posameznih sklopih, slušatelji prejmejo diplome.

Stroški študija za celoten program so 80.000 tolarjev. Slušatelji, ki te vsote ne zmorejo, se lahko za pomoč obrnejo na Štipendijski sklad SAK.

Informacije in prijave: Prijavite se lahko z izpolnjeno prijavnico in plačilom akontacije. Prijavnico pošljite na sedež SKI, Slovenska 19, 1000 Ljubljana, akontacijo 20.000 tolarjev nakažite s splošno položnico na račun: Društvo SKI, Slovenska 19, 1000 Ljubljana. TRR:24200-9003989427, s pripisom: Akontacija vpisnine SAK.

Podrobnosti lahko izveste in prijavnice naročite:

- po telefonu: 01/421-82-65 vsak ponedeljek, sredo in petek od 12. do 14. ure ali na številki 041-527-060:

- po elektronski pošti: ski@drustvo-ski.si:

- na spletni strani: www.drustvo-ski.si.

PRISLUHNIMO KLICU NA POMOČ!

ANIN SKLAD za družine z več otroki,
Poljanska 6, Ljubljana,
anin.sklad@siol.net,
TRR: 24201-9004148846

ZA OBUBOŽANE SLOVENCE V ARGENTINI,
Škofijska Karitas Ljubljana,

TRR: 24200-9004183815, sklic: 00 229-02

SLOVENSKA KARITAS (www.karitas.si)

Kristanova ulica 1
1000 Ljubljana

tel. : (01) 300-59-60

faks: (01) 232-31-86

TRR (Nlb): 02140-0015556761

TRR (Krekova banka): 24200-9003852948

(TR: 24200-9003852948 - namen POPLAVE 2002)

MARIBORSKA KARITAS

TRR: 24100-8888888889

KOPRSKA KARITAS

TRR: 24500-9004155438

KARITAS ZAVODA SV. STANISLAVA

www.karitas-svstanislav.si

TRR: 02032-0091434483

MISIJONSKA PISARNA

TR 02014 - 0051368933

Sklici za posamezne namene:

- splošni misijonski sklad 790 005
- botrstvo Zambija 795 20
- botrstvo Brazilija 795 063
- botrstvo Kongo 795 024
- MIVA 791 000
- adventna akcija 792 000
- Trikraljevska akcija 793 000
- Lenčkov sklad 794 000

Potrebno je navesti namen nakazila.

Spominjamo se 11. septembra 2001

Spomin na prelomni newyorški zločin, ki je pokazal ranljivost naše civilizacije, je ostal po enem letu živ. Naj bo njegova enkratnost tudi v tem, da ne bo pozabljen, ampak bo ostal v spominu človeštva. Z njim naj preživijo pozabo tudi žrtve drugih velikih zločinov nad človeškim rodom.